

**T. C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YENİLENEN TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAZIRLANAN
(2018) ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN/
ETKİNLİKLERİN DUYGUSAL VE SOSYAL ZEKÂ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gizem MUTLU

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Salim DURUKOĞLU

Malatya-2019

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**YENİLENEN TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAZIRLANAN
(2018) ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN/
ETKİNLİKLERİN DUYGUSAL VE SOSYAL ZEKÂ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gizem MUTLU

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Salim DURUKOĞLU

Malatya-2019

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Gizem MUTLU tarafından hazırlanan **Yenilenen Türkçe Öğretim Programına Göre Hazırlanan (2018) Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin/ Etkinliklerin Duygusal ve Sosyal Zekâ Açısından İncelenmesi** başlıklı bu çalışma 18/01/2019 tarihinde yapılan sınav sonucunda **BAŞARILI** bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

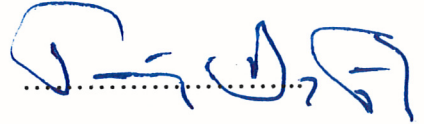
Başkan : Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Bahar DOĞAN

.....

Üye Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Salim DURUKOĞLU

.....

ONAY

...../...../2019

Doç. Dr. Niyazi ÖZER
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Dr. Öğr. Üyesi Salim DURUKOĞLU' nun danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Yenilenen Türkçe Öğretim Programına Göre Hazırlanan (2018) Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin/ Etkinliklerin Duygusal ve Sosyal Zekâ Açısından İncelenmesi** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Gizem MUTLU

İÇİNDEKİLER

Onur Sözü	iii
Tablolar Listesi	vi
Önsöz ve Teşekkür	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT.....	xi
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Zekâ Kavramı.....	5
2.1.1. Çoklu Zekâ Kuramı	6
2.1.1.1. Duygusal Zekâ.....	9
2.1.1.2. Sosyal Zekâ	12
2.1.1.3. Duygusal ve Sosyal Zekâ	14
2.2. İlgili Araştırmalar.....	18
2.2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	18
2.2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	18
3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	20
3.1. Araştırmanın Modeli	20
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	20

3.3. Veri Toplama Aracı	20
3.4. Verilerin Analizi	21
4. BULGULAR VE YORUM	22
4.1. Yenilenen Türkçe Öğretim Programı'nda Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	22
4.2. 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Etkinlikler	26
4.3. Metinlerde, Etkinliklerde Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	28
4.3.1. 1. TEMA: Çocuk Dünyası Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	29
4.3.2. 2. TEMA: Millî Mücadele ve Atatürk Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	40
4.3.3. 3. TEMA: Erdemler Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	48
4.3.4. 4. TEMA: Bilim ve Teknoloji Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	55
4.3.5. 5. TEMA: Millî Kültür Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	62
4.3.6. 6. TEMA: Okuma Kültürü Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	67
4.3.7. 7. TEMA: Sağlık, Spor Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	77
4.3.8. 8. TEMA: Doğa ve Evren Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	87
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	95
5.1. Sonuçlar	95
5.2. Öneriler	98
6. KAYNAKÇA.....	103
EK	106

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 1. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	29
Tablo 2. 1. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	30
Tablo 3. 2. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	40
Tablo 4. 2.Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	42
Tablo5. 3.Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	48
Tablo 6. 3.Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	49
Tablo 7. 4.Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	55
Tablo 8. 4. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	56
Tablo 9. 5. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	62
Tablo 10. 5. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	63
Tablo 11. 6. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	68
Tablo 12. 6. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	69
Tablo 13. 7. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı.....	77

Tablo 14. 7. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı	78
Tablo 15. 8. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı	87
Tablo 16. 8. Tema Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı	89

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve destek olan danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Salim DURUKOĞLU' na, bugüne gelmemde katkıları bulunan Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü ve İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün kıymetli akademisyen ve çalışanlarına sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Tez'in yazım sürecinde yardım ve önerilerini esirgemeyen meslektaşım ve aynı zamanda nişanlım olan Adem KARATUT' a ve desteğini hep yanımda hissettiğim Hürü KARATUT' a ayrıca teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen ailem; Selahattin MUTLU, Hatice MUTLU, Deniz MUTLU ve Dedem İlyas KILIÇARSLAN' a şükranlarımı sunarım.

Gizem MUTLU

Ocak-2019

ÖZET

Yenilenen Türkçe Öğretim Programına Göre Hazırlanan (2018) Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin/ Etkinliklerin Duygusal ve Sosyal Zekâ Açısından İncelenmesi

MUTLU, Gizem

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Salim DURUKOĞLU

Ocak-2019, XII+106 sayfa

Kişinin kendini tanıması, kendi düşüncelerinin, duygularının, güdülerinin farkında olması ve başkalarının duygu, düşünce, bakış açısını anlayabilmesi duygusal ve sosyal zekâ kavramının temelini oluşturmaktadır. Duygusal ve sosyal zekâ Gardner'in çoklu zekâ kuramından doğan bir kavramdır. Gardner, zekânın sekiz ana formu üzerinde durmuştur. Bunlardan kişiler arası zekâ ve kişisel zekânın birleşimine duygusal ve sosyal zekâ adı verilmektedir. Duygusal ve sosyal zekâsı gelişmiş bireylerin özellikleri incelendiğinde özelliklerin çoğunun Türkçe dersinin temel amaçları ile örtüştüğü görülmektedir.

2018 yılında hazırlanan Türkçe Öğretim Programında, kendini ifade eden, kendi ilgi alanlarının farkında olan, iş birliği yapan, girişimcilik ve sorun çözme kapasitesi gelişmiş, öz güveni yüksek, çevresi ile uyumlu, etkili iletişim becerilerine sahip bireyler yetiştirmek Türkçe eğitiminin temel amaçları arasında yer almaktadır. Bu beceriler aynı zamanda duygusal ve sosyal zekâsı yüksek olan bireylerde öne çıkmaktadır. Türkçe öğretiminde öğrencilerin duygusal ve sosyal zekâ kapasitesini artırmak mümkündür. Bu çalışmada 2018 yılında yenilenen Türkçe Öğretim Programına uygun olarak hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler ve etkinlikler duygusal ve sosyal zekâyı geliştirmeleri açısından incelenmiştir. Metinlerde ve etkinliklerde, duygusal ve sosyal zekâ alanlarına ne oranda yer verildiği saptanıp bu zekâ alanlarını geliştirebilecek unsurlara yer verilip verilmediği araştırılmıştır. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. İlk

bölümde duygusal ve sosyal zekâ ele alınmıştır. İkinci bölümde ise kitaptaki metinler ve etkinlikler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zekâ, Sosyal Zekâ, 2018 Türkçe Öğretim Programı, 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı.

ABSTRACT

Examining the Texts/Activities in the 5th Grade Turkish Textbook, Prepared According to the New Turkish Curriculum (2018), in terms of Emotional and Social Intelligence

MUTLU, Gizem

Master of Science, Inonu University Institute of Educational Sciences

Department of Turkish Education

Thesis Advisor: Asist. Prof. Dr. Salim DURUKOĞLU

January-2019, XII+106 page

Knowing oneself, being aware of one's own thoughts, feelings, motives and being able to understand others' feelings, thoughts and perspectives constitute the basis of the notion of emotional and social intelligence. Emotional and social intelligence is a concept emerged from Gardner's multiple intelligence theory. Gardner focused on eight main forms of intelligence. The combination of interpersonal intelligence and personal intelligence is called emotional and social intelligence. When the characteristics of individuals with developed emotional and social intelligence are examined, it is seen that most of the characteristics coincide with the main objectives of Turkish course.

In the Turkish Curriculum prepared in 2018, raising individuals who are self-expressing, who are aware of their own interests, cooperate, whose capacity for developing entrepreneurship and problem solving has developed, who have high self-confidence, are compatible with their environment and have effective communication skills is among the basic purposes of Turkish education. These skills also are prominent in individuals with high emotional and social intelligence. It is possible to increase the emotional and social intelligence capacity of the students in Turkish teaching. In this study, the texts and activities in the 5th grade Turkish textbooks prepared in accordance with the Turkish Curriculum renewed in 2018 were examined in terms of improving emotional and social intelligence. In the examination, through determining the presence emotional and social intelligent areas in the texts and activities, it was studied whether the components to enhance these areas were present. The study consists of two sections.

In the first section, emotional and social intelligence is discussed. In the second section, the texts and activities in the textbook are examined.

Keywords: Emotional Intelligence, Social Intelligence, 2018 Turkish Curriculum, 5th Grade Turkish Textbook

1.GİRİŞ

Howard Gardner tarafından ortaya atılan “Çoklu Zekâ Teorisi”nin öngördüğü sekiz zekâ türünden kişisel ve kişilerarası zekâ türlerinin birleşimi “Duygusal ve Sosyal Zekâ” kavramının temelini oluşturmaktadır.

Ne olduklarını hissederek rahatlıkla bildiğimiz hâlde, duygularımızı tanımlamak oldukça zordur. Duygu, karmaşık ve tartışma konusu olmuş bir kavramdır. Bu nedenle tek bir tanım vermek mümkün değildir. Duyguya dair araştırmalar oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Öyle ki, iyi bir yaşam sürdürebilmek için duyguların rolünün araştırılmasının tarihçesi, eski Yunan ve Stoik Hareket’e kadar gitmektedir (Mayer, Salovey &Caruso’dan, (2000) akt. Sağırkaya, 2013).

Daniel Goleman duygu kavramını “Bir his ve bu hisse özgü belirli düşünceler, psikolojik, biyolojik haller ve bir dizi hareket eğilimi” olarak tanımlamaktadır. İnsani becerilerin tümünü kapsayan duygusal ve sosyal zekâ her geçen gün önemi artmakta olan bir alandır.

Şimdiye kadar okullarda hep öğrencilerin matematik ve okumada geri kalmasından rahatsız olan eğitimciler, farklı ve daha acil bir eksikliğin farkına henüz çok yeni varmaktadır: Duygusal cehalet. New York’un Brooklyn ilçesinden bir öğretmenin dediği şu söz bu alandaki eksikliğini özetler niteliktedir: “Öğrencilerin ne kadar iyi okuyup yazdığıyla, gelecek hafta hayatta olup olmayacaklarından daha fazla ilgileniyoruz.” (Goleman, 2006).

OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) ülkeleri “Günümüzün karmaşık dünyasında yaşamak, topluma aktif olarak katılmak için gerekli beceriler nelerdir? Bu becerileri geliştirecek bir eğitim nasıl düzenlenmelidir?” sorularına cevap vermek için altı yıl süren kapsamlı çalışmalar yapmışlardır. Çalışmalara çok sayıda uzman katılmıştır. Bu çalışmalar sonunda geleceğin bireylerine öğretilmesi gereken anahtar beceriler belirlenmiştir (OECD, 2005, Güneş, 2007). Bu beceriler zihinsel, bireysel, sosyal ve zihinsel bağımsızlık becerileri olarak dört grupta toplanmıştır. Bunların bütün derslerde temel alınması öngörülmüştür. Anahtar beceriler şunlardır:

Zihinsel Beceriler: Düşünme, anlama, sorgulama, sorun çözme.

Bireysel Beceriler: Dil, iletişim becerileri, bilgiye ulaşma.

Sosyal Beceriler: Başkalarıyla iyi ilişkiler kurma, iş birliği yapma, grupta çalışma, çatışmaları çözme ve yönetme becerisi.

Zihinsel Bağımsızlık Becerileri: Karar verme, amaçlarını belirleme ve gerçekleştirme, ihtiyaçlarını, ilgilerini ifade etme ve savunma becerileridir (Güneş, 2016: 57).

Bu becerilerden; düşünme, sorun çözme, iletişim becerileri, başkalarıyla iyi ilişkiler kurma, iş birliği yapma, grupla çalışma, çatışmaları çözme ve yönetme, amaçlarını belirleme ve gerçekleştirme becerileri çalışmada ele alınan duygusal ve sosyal zekâ alanıyla ilişkilendirilebilir.

Duygusal ve sosyal zekâ kavramı dünyanın pek çok yerinde eğitimciler tarafından “sosyal ve duygusal öğrenim” (SEL/ social and emotional learning) olarak benimsenip hızla öğretim programlarına dâhil edilmektedir. Bu sayede öğrencilerin matematik ve dilde belirli bir yeterlik düzeyine erişmeleri gerektiği gibi bazı önemli yaşam becerilerinde de ustalaşmaları zorunlu kılınmaktadır (Goleman, 2006: 8).

Türkiye’de de eğitimin temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin duygusal ve sosyal zekâ alanında gelişim gösterebilecekleri etkinlikler programa dâhil edilmiştir. Bu bağlamda Türkçe dersleri, hayatilik ve etkin katılım ilkelerine uygun düzenlendiğinde; öğrencilerin kendilerini ifade edebildikleri, iletişimin farklı boyutlarını deneyimleyebildikleri, üst düzey bilişsel yeteneklerini ortaya çıkarıp kullanabildikleri bir eğitim dilimi olduğu için duygusal ve sosyal zekânın gelişiminde oldukça büyük rol oynamaktadır.

Malzemesini ana dilin oluşturduğu Türkçe dersinin, öğrencide meydana getirdiği dil, zihin, psikolojik ve sosyal değişikliklerin kullanım alanı belirli bir zaman dilimiyle sınırlandırılmaz. Dil ögesi yaşamın her anında kullanılır. Türkçe dersi öğrencinin yakın ve uzak çevresiyle, toplumla bağımlı güçlendirir. Bilgi ve becerilerde kalıcılık sağlar (Güney ve Aytan, 2013: 9).

Günümüzde Türkçe öğretimi; sadece dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu ile ilgili temel becerilerin geliştirilmesi değil, aynı zamanda metinler arası düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerileri de geliştirme olarak anlaşılmaktadır. Bunlara ek olarak, iletişim kurma, çağdaş toplumun gereklerini yerine getirme, bilinçli kararlar verme, öğrenmeyi sürdürme gibi üst düzey becerilere de ağırlık verilmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin hayatları boyunca kullanacakları bilgi ve becerileri edinmeleri beklenmektedir. (Epeçan, 2013).

“Türkçe dersi, çeşitli düzeylerde okuma ve yazma becerisi yanında, düşünme faaliyetlerini ve duygusal davranışları da içine alan çok yönlü bir derstir” (Öz, 2003: 3). Türkçe öğretimi büyük ölçüde kitaplara dolayısıyla da metinlere dayalıdır. Çünkü okumanın, inceleyerek yazmanın hatta dinleme eğitiminin dahi ana malzemesi ders kitaplarıdır. “Ders kitapları tüm dünyada geniş kullanıma sahip basılı ürünlerdir” (Güzel ve Karatay, 2013: 122). Ders kitabının, dersin tüm amaçlarını gerçekleştirme hedefi ile özenle hazırlanması gerekmektedir. Bu çalışmada Türkçe dersinin temel amaçları duygusal ve sosyal zekâ alanı ile bağdaştırılıp ders kitabı bu bağlamda incelenmiştir.

1.1.Araştırmanın Problem Durumu

Duygusal ve sosyal zekâ bugün dünyanın dört bir yanında önemi artmakta olan bir zekâ alanıdır. Artık insani becerilerin tek kabul edilebilir ölçümü olarak IQ’yu benimseyen zekâ âlimlerine karşı ciddi bir muhalefet olarak duygusal zekâ ya da onun kısaltması olan EQ (Emotional Intelligence) aşırı bir hızla pek çok alanda IQ’nun önüne geçmektedir.

Bu çalışmada duygusal ve sosyal zekânın ne olduğu ve önemi üzerinde durulmuş, 2018 yılında yenilenen Türkçe öğretim programına göre hazırlanmış olan 5. sınıf Türkçe kitabında bulunan metinlerde ve etkinliklerde sosyal ve duygusal zekâ alanına ne ölçüde yer verildiği, yeni programda hazırlanan kitaplarda bu zekâ türünün gelişmesine fırsat tanınıp tanınmadığı incelenmiştir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Öğrencilere, kendini tanıma, doğru ifade edebilme, karşısındakini dinleme ve anlama, olaylara farklı açılardan bakabilme gibi önemli beceriler kazandırmayı hedefleyen Türkçe Öğretim Programı, yükselen bir değer olan duygusal ve sosyal zekânın geliştirilmesinde büyük öneme sahiptir.

Duygusal ve sosyal zekâ kendini hayatın içinde farklı yerlerde, örneğin bir kreşte, oyun sahasında ya da fabrikalarda, satış yerlerinde bol bol gösterir ama deney laboratuvarının standart resmi koşullarında görülmez. Bu ölçülmesi zor kişilerarası etkililiğin başta liderlik olmak üzere birçok alanda hayati önem taşıdığını belirten

Thorndike “Fabrikadaki en iyi teknisyen, sosyal ve duygusal zekâdan yoksunsa ustabaşı olarak başarısızlığa uğrayabilir.” demiştir. (Goleman, 2006:107). İnsancıl ve bireyi geliştiren ortamlar yaratmak, öz bilinç, duyguları denetleme ve empati (özdeşim) gibi duygusal sosyal zekâ niteliklerini kazandırmak eğitim sisteminin amacı olmalıdır.

Duygusal ve sosyal zekâ aklın başarıyla nispeten ilgisiz olduğu; örneğin duygusal özdenetim ve empatinin katıksız bilişsel yeteneklerden daha fazla göze çarpabileceği o “soyut” alanlarda IQ’nun önüne geçmektedir. Bu sınırları çizilmiş alanların hayatımızda daha büyük bir önem taşıdığı bir gerçektir (Goleman, 2006). Türkçe dersi gibi hayatla direkt bağlantısı olan bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için kurmak zorunda olduğu iletişim unsurunun, okuma, yazma, konuşma, dinleme alanlarına ait becerilerin kazandırıldığı bir ders duygusal ve sosyal zekânın gelişim imkânı bulabileceği önemli bir alandır.

Bu araştırmada 5. sınıf öğrencilerinin (10-12 yaş) sosyal ve duygusal zekâlarının gelişmesinde Türkçe kitaplarının katkısı ele alınmaya çalışılmış, kitaptaki metinlerde bulunan duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili unsurlar tespit edilmiş, kitaptaki etkinliklerin bu zekâ alanını ne derecede geliştirdiği oluşturulan inceleme formu ile incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkçe eğitiminde hedeflenen kazanımların öğrencilere kazandırılması sürecinde, Türkçe dersinde kullanılan metinlerin ve etkinliklerin öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak sahip oldukları zekâ alanlarını geliştirici özellikler taşıması gerekmektedir. Bu araştırma, Türkçe Dersi Öğretim Programında duygusal ve sosyal zekâ alanları açısından var olan eksikliklerinin ortaya çıkarılması yönünden önem arz etmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Çalışma 5. sınıf Türkçe ders kitabının duygusal ve sosyal zekâ açısından incelenmesinden ibarettir. Çalışmada 2018 yılında yenilenen Türkçe öğretim programına uygun olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabı kullanılmıştır.

2.KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Zekâ Kavramı

Zekâ bir ya da birden fazla kültürel çerçeve içinde değerlendirilen bir sorun çözme veya ürün yaratma becerisidir (Gardner,2010: 6). Başka bir deyişle zekâ insanın düşünme, akıl yürütme, nesnel gerçekleri algılama, kavrama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tümü olarak tanımlanabilir.

Zekânın çeşitli boyutları ve türleri vardır. İnsan zekâlarına ilişkin herkesin üzerinde anlaştığı ve evrensel olarak kabul gören tek bir liste yoktur. Üç, yedi ya da üç yüz zekâyı kapsayan bütün bilim adamlarının destekleyeceği bir ana liste olamaz. İnsani bir zihinsel yetkinlik, problem çözmeye dair bir dizi beceriyi -bireyin karşısına çıkan bir dizi sorunları ya da güçlükleri çözmelerini uygun olduğunda da etkili bir ürün ortaya koymasını, yeni sorunlar yaratmasını, böylece yeni bilgiler edinmek için zemin hazırlamasını- içermelidir (Gardner, 2010: 83).

“İnsanlık tarihinin genelinde zekânın hiçbir bilimsel tanımı olmamıştır. İnsanlar genel olarak zekâ kavramı üzerinde konuşur ve başkalarını “parlak”, “akıllı”, “aptal” ya da “zeki” olarak niteler. Thomas Jefferson, Jane Austen ya da Mahatma Gandhi gibi ünlü kişilerin hepsi “akıllı olarak tanımlanabilir. Bunun sebebi genelde insanların zekânın ne anlama geldiği konusunda birbirlerine pek fazla karşı çıkmayışlarıdır” (Gardner,2010: 8).

“Bundan yaklaşık bir yüzyıl önce psikologlar zekâyı teknik olarak tanımlamak için ilk girişimlerde bulundular ve bunu ölçebilecek testler geliştirdiler” (Gould, 1981). Zekâ üzerine çalışan Charles Spearman (1927) ya da Lewis Terman (1975) gibi ilk kuşak psikologlar zekâyı kavramlaştırma ya da sorun çözmeye yönelik genel bir kapasite olarak ele alma eğilimindeydi. Bu teze itiraz etmek muhtemelen zordu sonraki yıllarda L.L. Thurnerstone (1960) ve J.P. Guilford (1967) gibi psikologlar zekâyı oluşturan bir dizi öge olduğunu öne sürdü (Gardner, 2010: 9). Bugün eğitim alanında ve birçok alanda kabul gören çoklu zekâ kuramının dayanağı da zekâyı çoğul olarak ele alan bu psikologlardır. Howard Gardner’ın ortaya attığı çoklu zekâ kuramı nörolojik, evrimsel ve kültürel kaynaşmayla ilgili pek çok kanıtı dayanmaktadır.

2.1.1. Çoklu Zekâ Kuramı

"Bireyin zekâsının göstergeleri nelerdir?" sorusuna en sık verilen cevaplar; problem çözmeye, mantığını kullanma ve eleştirel düşünme becerisidir. Bu geleneksel yaklaşım geçmişte bireylerin yeterliklerinin tanınması ve bunlara göre sınıflara ayrılarak uygun eğitim ortamlarının yaratılması gerektiği fikrini doğurmuştu.

Eğitimci Paris, Alfred Binet'den bir çocuğun zekâ düzeyini analiz edebilecek bir ölçek istediğinde IQ (Intelligence Quotient) testi doğmuş, bu test sonrasında öğrencileri düşük ya da yüksek zekâ bölümlerine göre sınıflayan ve bu düzeyleri ölçüt alan, üstün yetenekliler ve özel eğitim sınıfları oluşturulmuştur. Bu teste bir örnek de günümüzde halen kullanılmakta olan Scholastic Aptitude Test (SAT)tir. Bu test öğrencinin matematik, dil bilgisi, okuduğunu kavrama ve kelime bilgisi gibi yeteneklerini ölçmekte ve üniversite eğitimi için gerekli nitelikleri taşıyıp taşımadığını gösteren bir belge olarak kullanılmaktadır (Gardner, 2010: 12).

Günümüzde ise eğitim ve psikoloji alanındaki gelişmelerle birlikte bireylerin neler yapabildiğinden çok, neler yapabileceği düşünölmeye başlanmıştır. "Çoklu zekâ kuramı da bu amaçla, yeni eğitsel yöntemlerin düşünölmeye için ortaya atılmıştır" (Talu, 1999: 164).

Çoklu Zekâ Kuramı 1983'te, bilişsel psikologlardan Howard Gardner tarafından, geleneksel zekâ (IQ)'nın, zekâyı tüm boyutlarıyla temsil etmediği sayılısı ile geliştirilmiştir (Koşar, 2006: 346). Zekânın birden çok bileşenden oluştuğunu ileri süren Gardner kuramının temelinde, biyolojik ve kültürel boyutların yer aldığını savunmaktadır. Gardner, değişik öğrenme türlerinin, beynin değişik bölgelerinde gerçekleştiğini düşünmektedir. Biyolojik etkenlere ek olarak zekâ gelişiminin kültür ile ilişkili olduğu, kültürlerin değer verdiği zekâ türlerinin ve davranış biçimlerinin ise daha çok geliştiği ileri sürölmektedir. Gardner, bir özelliğin zekâ olabilmesi için dört ölçüt ileri sürmektedir: Bunlar, sembollerin olması, kültürün değer vermesi, mal ya da hizmet üretmeye aracı olması ve problem çözebilmesidir (Bellenca'dan (1997) akt. Başaran, 2004).

Çoklu zekâ kuramının öncü ismi Gardner'a göre zekâ, değişen dünyada yaşamak ve değişimlere uyum sağlamak amacıyla her insanda kendine özgü bulunan yetenekler ve beceriler bütünüdür, yaşadığınız toplumda faydalı şeyler yapabilme kapasitesidir. Ona

göre insanların sahip oldukları çoklu zekâların her biri yaşamak ve öğrenmek için kullanılan etkili birer araçtır (Epçaçan, 2013).

Çoklu Zekâ Kuramı öğrenme-öğretme sürecinde sadece öğrencilerin akademik başarılarını artırmak değil, aynı zamanda öğrencilerdeki çoklu zekâ potansiyellerini ortaya çıkarma ve onları geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan kuram öğrencilerde bireysel farklılıklara dikkat çekerek öğretmen merkezli bir öğretim anlayışından öğrenci merkezli bir öğretim anlayışına doğru bir yönelimi savunmaktadır (Saban, 2001).

Çoklu zekâ kuramının en önemli yararı süreçte en az bir zekâ türünde üstün özellikleri bulunan öğrencilerin ortaya çıkması ve becerilerin farklı yollarla sunulmasını sağlamasıdır. Bu süreçte öğretmen yöneten, kolaylaştıran, rehberlik eden, kaynak sağlayan bir konumda bulunmaktadır. Öğretmenin bu konumda bulunması ile eğitim öğretim faaliyetlerinin niteliğinin artması, öğrencilerin daha zevkli ve eğlenceli bir şekilde öğrenmelerini sağlayacaktır. Bu bağlamda, öğretim ortamını farklı zekâ türlerine hizmet edecek etkinliklerle desteklemek öğrencilerin konuyu farklı boyutları ile görmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Ele alınan bir konunun, sözel, matematiksel, uzamsal veya sosyal vb. zekâları içeren etkinliklerle öğretilmesi, farklı bireysel özelliklere ve farklı öğrenme stillerine sahip olan bireylerin hemen hepsi tarafından anlaşılmasını sağlayacaktır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Çoklu zekâ kuramı neye benzetilebilir diye düşünüldüğünde akla gelebilecek en iyi örneklerden biri dengeli beslenme olabilir. Bu nedenle Gardner'in çoklu zekâ kuramını daha iyi anlamak için beslenmeyle bağlantı kurabiliriz. Günümüz dünyasında tek yönlü bir beslenme alışkanlığı yaygınlaşmaktadır. Tek yönlü beslenme zekâ açısından da söz konusu olabilmektedir. Piaget, bilginin öğrenilmesini besinlerin sindirilmesine benzetmektedir. Çoklu zekânın sekiz alanı düşünülürse, sadece matematiksel ve dilsel bir beslenme zekânın tek yönlü uyarılmasına neden olmaktadır. Bu durum, çocukların zihinsel gelişimini olumsuz yönden etkilemektedir. Çocuklar matematiksel kafaya sahip olduklarında kendilerini iyi hissetmeye koşullanmaktadır. Başarılı öğrenci “matematikte iyi olan” demektir. Oysa dünyada başarılı yöneticiler, liderler, politikacılar vs. çoğunlukla sosyal zekâsı ve duygusal zekâsı yüksek olanlardır (Selçuk'tan, (2004) akt. Sayın, 2014).

“*Zihin Çerçevesi*” adlı kitabında teorisini tanıtırken Gardner her bireyin en azından yedi bağımsız yetenek ya da zekâ formu taşıdığını ileri sürmüştür. Aslında zekâ tektir ve zekânın formları, zekâyı oluşturan bileşenlerdir. Her insanın sekiz gözlü zekâ

kapları vardır. Tanrı, her insana doğarken bu kabın her bir gözü için farklı kapasiteler tahsis eder. Bu kapasiteleri kullanmak, geliştirmek o kişiye kalmıştır. Bireyler asla yalnızca bir tek zekâ formuna sahip olmazlar. Genellikle zekâsı düzgün çalışan herkes farklı oranlarda bütün zekâ formlarını taşır. Yalnızca bunlardan çeşitli düzeylerde ve anlamlı bir şey yaratmak, anlamlı bir rol ya da görev icra etmek için farklı şekillerde harmanlarlar (Becerren, 2012: 67).

Aşağıda zekâ formlarıyla ilgili bazı açıklamalar yer almaktadır (Becerren, 2012: 67).

Dilsel Kapasite: Söz dizimi, ses bilimi, anlam bilim, dile hâkimiyet, iletişim becerileri.

Mantıksal-Matematiksel Kapasite: Neden-sonuç ilişkisi ile düşünme, hipotez kurma, rasyonel bakış açısı.

Müzikal Kapasite: İyi bir müzik kulağı, ritim duygusu, ahengi sezme.

Uzamsal Kapasite: Görsel detayları anlamlandırma, resim ve çizimleri başarılı kullanma, üç boyutlu görebilme.

Bedensel-Kinestetik Kapasite: Fiziksel gelişkinlik, el becerilerinin gelişmiş olması, zanaatta başarı.

Doğaya İlişkin Kapasite: Çevrenin özelliklerini ayırt etme, sınıflandırma ve kullanmada başarı.

Kişisel Kapasite: Kendi duygu, amaç ve güdülerinin farkında olma.

Kişiler Arası (Sosyal) Kapasite: Başkalarının duygu, amaç ve güdülerinin farkında olma.

Gardner, zekânın sekiz ana formu üzerinde durmuştur. Bunlardan ilk ikisi (dilsel ve matematiksel) IQ testlerinin temelini oluşturur. Gardner son ikisini (kişiler arası ve kişi ile ilgili) ise kişisel zekâlar olarak tanımlamıştır. Bu zekâlar, Duygusal ve Sosyal Zekâ kavramının temelini oluşturur (Becerren, 2012: 67).

Duygusal ve sosyal zekânın temelini oluşturan bu iki zekâ türünün özellikleri kısaca şu şekilde özetlenebilir:

Sosyal (Kişiler arası) Kapasite: Kişilerin diğerlerinin duygu ve niyetlerini tanımlarını ve ayırt etmelerini sağlar. Öğretmenler, anne-babalar, siyasetçiler ve psikologlar bu zekâ formunu taşımaktadır. Öğrenciler bu zekâ formunu küçük gruplar halinde takım çalışması yaparken, arkadaşlarının davranışlarını anlayıp onlara tepki gösterirken ve ev ödevini tamamlamak için daha fazla süre isterken öğretmenini ikna etmeye çalışırken kullanır. Bu kişiler;

- Diğer insanları çok kolay anlayabilir.
- Onlarla kolayca anlaşabilir.
- Kendini karşısındakinin yerine koyabilir.
- Diğer insanların ruh hallerini, eğilimlerini ve güdülerini sezebilir.

Kişisel Kapasite: Bu zekâ türü gelişmiş olan bireyler, kendi duygularını ayırt etmeyi, kendileri hakkında doğru akılcı modeller geliştirmeyi ve bu modelleri kendi yaşamları hakkında karar almak için kullanmayı bilir. Bu yeteneğe kimin ne ölçüde sahip olduğunu belirlemek güç olmakla birlikte öğrencilerin zekâlarını kullanma şekillerinde belirtilere rastlanabilir. Örneğin, sahip oldukları güçlerden ne ölçüde yararlanabildiklerine, zayıf yönlerinin ne ölçüde bilincinde olduklarına ve yaptıkları seçimleri ne ölçüde düşünerek davrandıklarına göre bu zekâ formunu geliştirip geliştirmedikleri belli olmaktadır. Bu kişiler;

- Kendilerinin gerçek bir formunu oluşturup bunu hayat boyu kullanabilirler.
- Duygularını, davranışlarını tanımlayabilir, bunların nedenlerini bulabilirler.
- Kendilerini çok iyi tanırlar (Becerem, 2012: 70).

Zekânın kişisel ve kişiler arası boyutu, duygusal ve sosyal zekâmızı oluşturmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde duygusal zekâ ve sosyal zekâ kavramları ayrı ayrı ele alınarak incelenecek daha sonra duygusal ve sosyal zekâmımız başlığında birleştirilerek özellikleri ve önemi üzerinde durulacaktır.

2.1.1.1. Duygusal Zekâ

“Tüm büyük keşifler, duyguları, düşüncelerinden önde koşturarak kişiler tarafından yapılmıştır.”

C.H. Park-Hurst

Duygu en geniş anlamıyla, herhangi bir zihin, his, duygu çalkantısı ya da devinimi; herhangi bir şekilde uyarılmış zihinsel durum, enerjinin, etkinin ve bilginin içsel kaynağı, psikolojik ve biyolojik hallerin altında yatan his, olarak tanımlanabilir (Kocayörük, 2004: 6).

İnsan doğasını duyguların gücünden soyutlayarak anlamaya çalışmak üzücü bir dar görüşlülüktür. Homo Sapiens, yani “Düşünen Tür” adı bile duyguların hayatımızdaki yeri hakkında bilimin bize sunduğu yeni görüş ve vizyona göre yanıltıcıdır. Hepimizin kendi deneyimlerinden bildiği üzere, kararlarımızı ve hareketlerimizi şekillendirirken hislerimiz çoğu zaman düşüncelerimize baskın çıkar. Salt zekâyâ yani IQ’nun ölçtüğü şeye verdiğimiz değer ve önemde çok aşırıya gitmişiz. Duygular bize hâkim olduğu sürece zekâ -iyi ya da kötü- hiçbir yere varamaz (Goleman, 2014: 30).

Duygusal zekâ kavramının ortaya çıkmasında Thorndike’nin (1927) “Sosyal Zekâ” ve Gardner’in (1983) “Çoklu Zekâ Kuramı” etkili olmuştur. Gardner sekiz farklı zekâdan bahsetmiştir. Gardner’in kuramındaki içsel zekâ (bireyin kendisiyle olan iletişimi) ve sosyal zekâ (bireyin diğer insanlarla olan ilişkileri) duygusal zekâ (Emotional Intelligence) kavramına temel oluşturmuştur. Her iki kuramcı da, insan zekâsını bilişsel zekânın ötesine taşımak gerektiğini ve zekânın sosyal ve duygusal boyutlarının tanınması gerektiğini vurgulamışlardır (Goleman, 2016).

Duygusal zekâ kavramını ilk ortaya atan, Salovey ve Mayer’e (1990) göre duygusal zekâ, “kişinin kendisinin ve başkalarının hislerini ve duygularını izleme, bunlar arasında ayırım yapma ve bu bilgiyi düşünce ve eylemlerinde kullanma becerisini içeren sosyal zekânın bir alt kümesi”dir. Bu kavram Salovey ve Mayer tarafından “empati, duyguları ifade etme, bağımsızlık, beğenilme, kişilerarası problem çözme vb.” duygusal nitelikleri belirlemede kullanılmıştır (Salovey ve Mayer, 1990).

Duygusal zekâ, insan hayatının her anında etkili olmasıyla ve bireyin daha başarılı ve daha mutlu olmasına katkı sağlamasıyla son yıllarda oldukça popüler araştırma konularından biri haline gelmiştir. Goleman (1995), duygusal zekâyı; duyguları anlayabilme, ayırt edebilme, bireye yararlı olacak şekilde kullanabilme, olumsuz duygularla başa çıkabilme, duyguları kullanarak davranışlara yön verme ve motive olabilme olarak tanımlamıştır. Araştırmacılar, duygusal zekânın tanımı, ölçümleri ve yapısal bileşenlerine yönelik farklı görüşler belirtmelerine rağmen, duygusal zekâ becerilerini geliştirmenin, mutluluğun ve yaşam kalitesinin artmasıyla bağlantılı olduğu konusunda hemfikirdirler. Bilişsel zekânın aksine, duygusal zekânın geliştirilebilir olması da araştırmacıların uzlaştığı ortak noktalardan birisidir (Bar-On, 2010; Goleman,1995; Salovey ve Mayer, 1993).

Duygusal zekâ, aile, çevre, değerler, ruhsallık gibi faktörlerden etkilenecek gelişme ya da körelme eğilimi gösterebilmektedir. Duygusal zekâ bakımından gelişmiş insanlarda bazı yeterliklere sahip olduğu bilinmektedir. Bu yeterlikler; kendiyle ilgili farkındalık, kendini yönetme ve motivasyon şeklinde sıralanan kişisel yeterlikler ve empati kurabilme ve toplumsal becerilere sahip olma şeklinde sıralanan sosyal yeterliklerdir (Atalay, 2014).

Kişinin kendisi ile ilgili bilgisinin olması ya da yaşamı ve öğrenmesi ile ilgili sorumluluk almasına işaret eden kişinin zekâsıdır. Duygusal zekâsı güçlü olan birey, kendi coşkularının sınırlarını anlayabilen, kendi davranışlarını yönetirken bunlara dayanabilen, güvенеabilen kişidir. Böyle bir kişi, zamanında düşünmeyi, yanıtlamayı ve kendini değerlendirmeyi bilir. Düşünce ve duygular ne kadar bilinçli hale gelirse günlük yaşamla iç dünyamız arasındaki bağlar da o kadar kuvvetlenir. Kendi kendini gözlem bu zekânın geliştirilmesi için kullanılabilir bir yoldur (Arıcı, 2012).

Duygusal zekâ eğitimi çocukların hayattaki rollerini daha iyi yerine getirmelerine, daha iyi bir arkadaş, öğrenci, evlat olmalarına, gelecekte de daha iyi bir eş, işçi, patron ve yurttaş haline gelmelerine yardımcı olmaktadır. Bu beceriler herkes tarafından eşit ölçüde kazanılmasa da kazanıldığı ölçüde topluma yarar sağlar. Tim Shriver'in söylediği gibi, "Yükselen bir gel-git dalgası, tüm tekneleri kaldırır. Sadece sorunları olanlar değil, bütün çocuklar bu becerilerden yararlanabilir. Bunlar hayat için bir bağımsızlık aşısı niteliğindedir." (Goleman, 2014: 369).

Okullarda eğitim-öğretim programlarının içine dâhil edilen duygusal zekâ eğitimi, duygusal okuryazarlık, sosyal gelişim, hayat becerileri, sosyal duygusal öğrenme gibi eğitim alanları çocukların sosyal ve duygusal yeterlilik düzeylerini artırma hedeflidir, bu sadece sorunlu olarak tanımlanan ve geride kalan çocukların eksikliklerini telafi etsin diye öğretilen bir şey değil her çocuk için mutlaka gerekli bir beceriler ve anlayışlar dizisidir (Goleman,2014: 341).

"Duygusal ve sosyal zekâyı geliştirmeye yönelik etkinlikler ve ders planlaması çok karmaşık ve zor değildir. Öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebildikleri bir ders girişi örneği:

Kızıldere'de gibi daire şeklinde yere bağdaş kurmuş on beş sınıf öğrencisiyle yapılan tuhaf bir yoklamada, öğretmenin isimlerini söylediği öğrenciler okullarda standart yanıt olan "Burada" demek yerine, nasıl hissettiklerini belirten bir sayı

söylüyorlar; “bir” morali bozuk “on” ise enerji dolu anlamına geliyor. “On; çok mutluyum.”, “Dokuz; heyecanlı biraz da sinirli.” “On; huzurlu, mutlu.” ... Duygusal zekâ gelişimine yönelik planlanan bir ders başlangıcı olan bu örnek San Francisco’da Nueva Öğrenme Merkezinin “Öz Bilim” sınıfında uygulanan bir ders girişidir” (Goleman,2014: 340). Bunun gibi basit ama etkili ders planları ile öğrencilerin duygusal ve sosyal açıdan gelişmesi, duygusal zekâ eğitiminin önemli hedeflerindedir.

Giderek artan sayıda aile artık çocukların hayata sağlam bir şekilde hazırlanmasını sağlayamadığından, çocukların duygusal ve sosyal yeterlilik eksikliğinin telafisi için toplumların başvurabileceği tek yer okuldur. Bu, çöküş içinde ya da çökmeye yakın olan tüm sosyal kurumların yerini tek başına okulun alabileceği anlamına gelmez. Ancak hemen her çocuk (en azından başlangıçta) okula gittiğinden okul onlara belki başka hiçbir yerden elde edemeyecekleri hayat derslerini sunan bir yerdir. Duygusal zekâ eğitimi okullara, çocukların sosyalleşmesinde etkisiz olan ailelerin bıraktığı boşluğu doldurmak gibi ek bir görev yüklüyor (Goleman, 2014: 362).

Türkçe dersi temel iletişim becerilerini kazandırmak gibi önemli bir alana hizmet eden bir disiplin olduğundan duygusal zekânın geliştirilebileceği uygun ortamlar planlamaya açıktır. Türkçe derslerinde; öz bilinç (kendini-duygularını tanıma), kişisel karar verme, etkili iletişim kurma, stresle baş etme, empati (özdeşim), kendini kabul, kişisel sorumluluk, anlaşmazlıkları sağlıklı çözümlenme, iş birliği yapabilme gibi önemli beceriler uygun yöntem, teknik ve materyallerle kazandırılabilir.

2.1.1.2. Sosyal Zekâ

Sosyal zekâ ile ilgili ilk çalışmalar Thorndike’in (1920) sosyal zekâyı, insanları anlama ve insan ilişkilerinde ustaca davranma şeklinde tanımlamasıyla başlamıştır. Sosyal zekâyâ yönelik bu tanımda bilişsel (insanları anlama) ve davranışsal (insan ilişkilerinde akıllıca davranma) olmak üzere iki boyut bulunmaktadır.

Daha sonraları sosyal zekâ ile ilgili yapılan çalışmalarda da genellikle bu tanım temel alınmıştır. Bununla birlikte araştırmacılar arasında sosyal zekânın tanımlanması ve hangi alt boyutlardan oluştuğu konusunda kesin bir görüş birliği bulunmamaktadır.

Marlowe (1986), sosyal zekâyı “sosyal zekâ ya da sosyal yeterlik, kişilerarası durumlarda kişinin kendisi dahil, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve

o anlayışa uygun davranma yeteneğidir” şeklinde tanımlamıştır. Albrecht’e (2006) göre sosyal zekâ diğer bireylerle anlaşabilme ve onlarla iş birliğinde bulunabilme yeteneğidir.

Sosyal zekâ, bazen sadece insan ilişkileri becerileri olarak tanımlanırken bazen de olayların ve durumların bilincinde olmak ve onları etkileyen sosyal hareketlilikle bir bireyin diğerlerini idare ederken hedeflerine ulaşabilmesine yardımcı olan etkileşim tarzı ve strateji bilgisi olarak tanımlanabilir. Bu tanıma ayrıca kişisel sezgi ve bir kişinin kendi düşüncesini bilmesi ile karşı tepki geliştirme olgusu da dahil edilebilir (Doğan, Totan ve Sapmaz, 2009).

Her birey ötekine ihtiyaç duyar, bu birlikte yaşama arzusu karşındaki bireyi doğru anlama, onun duygularına, niyetine, davranışlarına yönelme ve üyesi olduğu toplumun onayını kazanma gibi birtakım becerilere sahip olmayı da gerekli kılmıştır. Dolayısıyla her normal bireyde bu sosyal becerileri geliştirme çabasını görmek mümkündür (İlhan, 2016).

Sosyal zekânın genel olarak bilişsel ve davranışsal olarak iki alt boyuttan oluştuğu konusunda genel bir kabul olsa da bu iki alt boyutun kapsamında nelerin olduğu ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Kozmizki ve John’a (1993) göre sosyal zekâ yedi bileşenden oluşmaktadır: (1) diğer insanların içsel durumlarını ve ruh hallerini algılama, (2) insanlarla ilişki kurmada genel beceri, (3) sosyal kuramlar ve yaşam hakkında bilgi, (4) karmaşık sosyal durumlarda sosyal sezgi ve duyarlılık, (5) başkalarını idare etmek için gerekli sosyal teknikleri kullanma, (6) başkalarının bakış açısına sahip olma (empati) ve (7) sosyal uyumdur (Doğan, Totan ve Sapmaz, 2009).

Goleman (2007) sosyal zekânın temelde sosyal farkındalık ve sosyal beceri olmak üzere iki boyuttan oluştuğunu belirtmiştir. Sosyal farkındalık, başka birinin içsel durumunu sezmekten, hislerini ve düşüncelerini anlamaya ve karmaşık sosyal durumları kavramaya yöneliktir ve şu öğelerden oluşur:

(1) Temel empati: Başkalarının hislerini paylaşmak, sözsüz duygusal işaretleri okumak. (2) Uyum: Etkin dinlemek, bir kişiye uyum sağlamak. (3) Empatik İsbet: Başkalarının düşüncelerini, duygularını ve niyetlerini doğru anlamak. (4) Sosyal biliş: Sosyal dünyanın işleyişini bilmek. Sosyal Beceri ise etkili bir şekilde iletişim kurmak olarak açıklanabilir ve şu öğeleri içerir: (1) Eşzamanlılık: Sözsüz düzeyde pürüzsüz etkileşim. (2) Benlik Sunumu: Kendini etkili biçimde sunmak. (3) Nüfuz: Sosyal

etkileşimlerin sonucunu etkilemek (4) İlgi: Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip, uygun biçimde davranmaktır (Goleman, 2006).

Sosyal zekâya sahip kişiler diğer insanların ruh hallerini, istek ve arzularını, sevinç ve kızgınlıklarını, dürtülerini, iniş-çıkışlarını anlayabilme ve bunlara göre davranışlarını ayarlayabilme yeteneğine; başkalarıyla iyi geçinebilme, iyi iletişim kurabilme becerisine sahiptirler. Grup içerisindeki etkileşimleri fark edebilir ve ilişkide olduğu insanların beklentilerini fark edip onların duygu dünyasına girebilirler. Başka kişilere dönük olan bu zekâ türü kişilerarası farklılıkları görme veya farkına varma olarak da değerlendirilebilir.

Sosyal zekâsı yüksek olan kişi karşısındakine belli etmese de onun niyetlerini, arzularını ve düşüncelerini kolayca anlayabilir ve onları etkileyip yönlendirebilir (Kızıltepe, 2004). Ayrıca sosyal zekâsı yüksek insanlar başka insanları anlamak ve onlarla iletişim kurmak için bütün vücutlarını ve bedenlerini etkili bir şekilde kullanırlar. Nasıl arkadaş edineceklerini ve bunu sürdüreceklerini bilirler (Buzan, 2002). Bu zekâ alanı baskın olan bireyler içinde buldukları eğitim ortamında diğer insanların ihtiyaçlarını, duygu ve düşüncelerini analiz ederek sözlü ve sözsüz iletişim kurarlar. Bu bağlamda grup çalışmalarına yatkındırlar (İnan, 2015).

Aynı duygusal zekâ gibi sosyal zekâ da Türkçe dersi akışı içinde geliştirilebilir bir zekâ alanıdır. Sınıf içi etkileşimin en sık olduğu derslerden biri olması bu konuda Türkçe dersini diğer derslerden ayrı bir yere koymaktadır. Eğitimde kullanılan pek çok farklı yöntem ve tekniğin Türkçe dersi kapsamında uygulanabilirliği yüksektir. Bu şekilde ders içeriği genişletilip, farklılaştırılabilir, sosyal zekânın ve diğer zekâ alanlarının geliştirilmesi için uygun fırsatlar sunulabilir.

2.1.1.3. Duygusal ve Sosyal Zekâ

Birçok araştırma duygusal becerilerin sosyal ve duygusal uyum için önemli olduğunu göstermektedir (Salovey, Mayer ve Caruso, 2002). Duygusal becerilerin sosyal yeterlilik kazanımına katkıda bulunduğunu ve dolayısıyla ilişkilerin kalitesini ve sosyal desteği arttırdığı bilinmektedir (Salovey, Bedell, Detweiler ve Mayer' den (2000) akt. Acar, 2002). Örneğin, duygusal becerileri yüksek olan bireylerin daha olumlu sosyal ilişkiler içinde oldukları (Lopes ve ark., 2004); yüksek duygusal zekâlı bireylerin daha

tatmin edici ilişkiler içinde oldukları görülmüştür. Bu bilgilere dayanarak duygusal zekâsı yüksek olan bireylerin psikolojik ve sosyal iyi oluş düzeylerinin duygusal zekâsı düşük olanlara göre daha yüksek olduğu düşünülebilir.

Duygusal zekâ ve sosyal becerinin eksikliğinin insan yaşamındaki önemi göz ardı edilemez. Bireylerin bu önemli unsurlardan yoksun olmaları, hayatta her alanda başarısız, mutsuz ve yalnız hissetmelerine sebep olmaktadır. Dolayısı ile bu durum bireyin çevresindeki insanları da etkilemektedir. Başarı ve mutluluk, yapabileceğine inanmak, kendini bunun için hazırlamaktan geçmektedir. Duygusal zekâsı yüksek olan bireyler; kendini tanır, yapabildiklerinin farkındadır, karşısındaki kişinin yerine kendini koyarak duygularını anlamaya çalışarak, karşısındaki kişiye duygularını rahatlıkla ifade etmesinde yardımcı olur. Bu anlamda incelendiğinde duygusal zekâ ve sosyal zekâ birbirinden ayrı düşünülemez. Sosyal zekâsı düşük olan birey, karşısındaki ile iletişime giremez, iş birliği yapamaz, çatışılan durumları çözemez.

Başarı için önemli görülen duyguları ifade etme ve anlama, mizacı kontrol etme, uyum sağlayabilme, beğenilme, kişiler arası sorunları çözme, sevecenlik, nezaket, saygı gibi duygusal nitelikleri betimlemek için kullanılan “empati (özdeşim)” kavramı 1995’te Daniel Goleman adlı psikolog tarafından ün kazanmıştır. Goleman 1995 yılından beri duygusal ve sosyal zekânın araştırmalarını yapmıştır. Goleman duygusal ve sosyal zekâyı şöyle tanımlamaktadır: “Kendimizi motive etmek için ve duygularımızı içimizde ve ilişkilerimizde yönetmek için kendi duygularımızı ve başkalarınınkini tanıma kapasitesi.” (Becerren, 2012: 80). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere daha önce de belirtildiği gibi duygusal ve sosyal zekânın temellerini Gardner’in çoklu zekâ kuramında bulunan kişisel ve kişiler arası zekâ alanları oluşturmaktadır.

“Goleman duygusal ve sosyal zekâyı beş ana başlık altında toplam yirmi beş bileşende incelemiştir:

Kişisel Yetkinlikler

1. Kendi ile ilgili farkındalık: İnsanın kendi iç dünyasını tanıyabilmesi
 - a. Duygusal farkındalık: Kişinin kendi duygularını ve bunların doğurduğu sonuçları fark etmesi.
 - b. Kendini değerlendirme: Kişinin kendi gücünü ve zayıflıklarını bilmesi.

- c. Özgüven: Kişinin değerli olduğuna inanması.
2. Kendini yönetme: Kişinin sahip olduğu dürtüleri, istekleri kontrol etmesi
 - a. Kendini kontrol: Kişinin olumsuz duygularla başa çıkabilmesi.
 - b. Güvenilirlik: Ahlaklı, dürüst ve tutarlı olmak
 - c. Esneklik: Kişinin değişikliklere, beklenmedik durumlara uyum sağlayabilmesi.
 - d. Yeniliklere açık olmak: Kişinin yeni bilgi ve yaklaşımlardan rahatsızlık duymaması.
 - e. Kontrol odağı içerde olmak: Kişinin ortaya çıkan sonuçlarla ilgili sorumluluk üstlenmesi.
3. Öz motivasyon: Kişinin amaçlarına ulaşabilmek için duygularını yönetebilmesi.
 - a. Başarı yönelimi: Kişinin sürekli gelişim çabası içinde olması.
 - b. Bağlılık: Kişinin içinde bulunduğu ekibin amaçlarından heyecan duyması
 - c. Girişimcilik: Kişinin fırsatları fark etmesi.
 - d. İyimserlik: Kişinin engeller karşısında kararlı davranması

Sosyal Yetkinlikler

1. Empati: Kişinin başka insanların duygularını, ihtiyaçlarını ve kaygılarını anlayabilmesi.
 - a. Karşımızdakileri anlamak: Kişinin başka insanların duygularına karşı duyarlı davranabilmesi.
 - b. Karşımızdakileri geliştirmek: Kişinin birlikte çalıştığı insanların ihtiyaçlarını fark edip onları geliştirmesi.
 - c. Hizmete yönelik olmak: kişinin karşısındaki insanların ihtiyaçlarını karşılamaktan mutluluk duyması.
2. Sosyal beceriler: Kişinin başka insanların davranışlarını kendi istediği yönde yönlendirebilmesi.
 - a. Etkin yaratma ve etkileme: kişinin karşısındaki kişi veya grupta heyecan yaratması.
 - b. İletişim: Kişinin etkili iletişim becerilerine sahip olması
 - c. Çatışma çözümü: Kişinin anlaşmazlıkları müzakere ederek ve uzlaşarak çözüme yönelmesi.

- d. Liderlik: Kişinin başka insanları ikna etmesi, harekete geçirmesi.
- e. Değişim katalizörü: Değişimi başlatmak ve yönetmek.
- f. İlişki kurmak: Kişinin anlamlı, doyumlu ilişkiler kurması, bu konuda zorluk çekmemesi.
- g. İş birliği: Kişinin başka insanlarla ortak amaçlar doğrultusunda işbirliği yapmaktan zevk duyması.
- h. Takım çalışmasına yatkınlık: Kişinin bir grupla ortak amaçlar doğrultusunda bir çalışmaya girebilmesi” (Goleman’dan (1996) Akt. Beceren, 2012: 83).

Sosyal zekâ ile ilgili yeteneklerin duygusal zekâ modeline nasıl uyum sağladığına aşağıda yer verilmiştir:

DUYGUSAL ZEKÂ:

- Öz-bilinç
- Öz-yönetim

SOSYAL ZEKÂ:

- Sosyal Bilinç
 1. Temel Empati
 2. Empatik İsbet
 3. Sosyal Biliş
- Sosyal Beceri
 1. Eşzamanlılık
 2. Benlik Sunumu
 3. İlgi (Goleman, 2006: 404).

Yukarıda da görüldüğü üzere insanın kişisel ve kişiler arası zekâlarının toplamı duygusal ve sosyal zekâyı oluşturmaktadır. Kişinin kendini tanıması, motive etmesi, yönetmesi, istek ve güdülerinin farkında olması ile karşısındakini tanıması, empati kurması, ayak uydurması, ekip çalışması ve liderlik gibi sorumluluklar üstlenmesi duygusal ve sosyal zekâ alanının kapsamı ile ilgilidir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde duygusal ve sosyal zekâ, duygusal ve sosyal öğrenme, duygusal ve sosyal zekâ alanlarının Türkçe dersi ile ilişkilendirilmesi alanlarında yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmektedir.

2.2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Hoe ve Jung (Keleşoğlu, 2008) 3 ve 6 yaş arasındaki çocuklar üzerinde bir çalışma yaparak çocukların duygusal zekâ seviyelerini farklı değişkenlerle incelemiştir.

Williford (Çelik ve Deniz, 2008) 500 ortaöğretim 11. Sınıfa devam eden öğrenci üzerinde akademik başarı ile duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmada ölçek olarak Bar-On duygusal zekâ ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, duygusal zekanın akademik başarı üzerinde olumlu yönde etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Mayer ve Salovey (1993) ise araştırmalarında duygusal zeka ve üstün yeteneklilik arasında ilişki olup olmadığını incelemiştir. Woitaszewski ve Aalsma (2004), yaş ortalaması 16,5 olan 39 öğrenci üzerinde duygusal zekanın yetenekli öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda duygusal zekanın ergenlerin sosyal ve akademik başarıları üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı sonucu bulunmuştur.” (Topşar, 2015).

“Nizielski, Hallum, Lopes ve Schütz (2012) 300 öğretmenin katılımıyla yürüttükleri bir çalışmalarında yüksek duygusal zeka seviyelerine sahip olan öğretmenlerin öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlı olduklarını ve öğrencilerin davranış bozukluklarında azalma sağlayabildiklerini bulmuştur.” (İşeri, 2016).

2.2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

“Akçaalan (2016) çalışmasında sosyal duygusal öğrenme ile yaşam boyu öğrenme arasındaki ilişkileri incelemiştir. Bu çalışmanın sonuçları sosyal duygusal öğrenme ve yaşam boyu öğrenmenin birbirleriyle ilişkili olduğunu ve sosyal duygusal öğrenmenin alt

boyutları olan görev tanımlama, akran ilişkileri ve öz düzenleme becerileri ile yaşam boyu öğrenme arasında anlamlı ilişki olduğunu bulgulamıştır.” (İşeri, 2016).

Arslan (2015) sosyal duygusal öğrenme ile okul stresi arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında ders yükünün yol açtığı stresin sosyal duygusal öğrenme ile ilişkisinin olumsuz olduğunu bulgulamıştır.

Türkiye’de duygusal zekâ üzerine yapılmış 200’ün üzerinde çalışma mevcuttur. Bu çalışmaların ilki 2000 yılında hazırlanmıştır.

Köksal (2003) duygusal zekâ ile ilgili bir çalışma yaparak, ergen kişilerin duygusal zekâ seviyeleri ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

“Yurdakavuştu (2012)’nun ilköğretim öğrencilerinde duygusal zekâ ve sosyal beceri düzeylerini incelediği çalışmasında cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre, kızların erkeklere oranla daha empatik oldukları ortaya çıkmıştır.” (Topşar, 2015).

Türkiye’de çoklu zekâ kuramının ders kitaplarına yansımalarıyla ilgili araştırmalar yapılsa da duygusal ve sosyal zekâ alanını ile ilgili Türkçe ders kitabı incelemesine rastlanmamaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Yapılan araştırma kapsamında, ulaşılmak istenen hedeflere nitel araştırma yöntemi ile ulaşılmıştır. Nitel araştırma, ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği araştırmalardır (Büyüköztürk, vd. 2010: 288).

Türkçe dersi kapsamında kullanılan metinlerin, etkinliklerin Duygusal ve Sosyal Zekâ alanları açısından incelenmesi amaçlanan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada tarama modeli ele alınmış ve doküman incelemesi yapılmıştır.

Tarama modeli, geçmişte veya günümüzde varlığını sürdüren bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2013: 77).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel okullarda okutulan Türkçe kitapları oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın örneklemi Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel okullarda 5. sınıf düzeyinde okutulan Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Kitapta yer alan sosyal ve duygusal zekâ alanı ile ilgili unsurlar bir inceleme formu geliştirilerek incelenmiştir.

İnceleme formu geliştirilirken öncelikle duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili alan yazın taraması yapılmış, Reuven BAR-ON' un “Duygusal Zekâ Yaklaşımı” ve Daniel GOLEMAN' ın “Duygusal Zekâ ve Sosyal Zekâ Yaklaşımları” temel alınmıştır. Duygusal zekâ alanına sahip kişilerde bulunan özelliklerin bir listesi çıkarılmıştır. Daha sonra sosyal zekâ alanına sahip olan kişilerde bulunan özelliklerin bir listesi çıkarılmıştır.

Oluşan liste, ikisi ölçme değerlendirme ve biri dil alanında olmak üzere üç uzmana gösterilmiştir ve aşağıdaki inceleme formu oluşturulmuştur:

A) Kişisel Yeterlilikler

A.1.Kendini tanır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.

A.2.Özgüven sahibidir.

A.3.Duygularını kontrol edebilir.

A.4. Yeniliklere açıktır.

A.5. Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.

A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)

B) Sosyal Yeterlilikler

B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)

B.2.Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediği yönde yönlendirebilir. İnsanları organize edebilir, liderlik vasıflarını taşır.

B.3.Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.

B.4. Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.

B.5.Farklı ortamlara, farklı insan topluluklarına kolaylıkla uyum sağlayabilir.

B.6.İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada 5. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan 40 metin ve 312 etkinlik duygusal ve sosyal zekâ açısından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Araştırmada, kavramsal açıdan bilgi toplanması için kaynak taraması yapılmıştır. Kaynak taramaları tamamlandıktan sonra 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler Duygusal ve Sosyal Zekâ alanları açısından incelenip tablolar halinde ulaşılan sonuçlar listelenmiştir. 5. sınıf Türkçe dersi kapsamında kullanılan tüm etkinlikler analize dâhil edilmiştir. Tüm etkinlikler, oluşturulan forma göre incelenmiştir. Araştırmanın analiz birimi olarak, kitapta yer alan etkinliklerin yönergeleri ve içerikleri kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu kısmında Türkçe derslerinin duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirmekte ne ölçüde faydalı olduğu, yenilenen Türkçe öğretim programında bu zekâ türü ile ilgili hangi özelliklerin bulunduğu ve son programa göre hazırlanan 5. sınıf Türkçe kitaplarında duygusal ve sosyal zekâ alanının gelişmesine ne kadar yer verildiği üzerinde durulacaktır.

Bu çalışmada şu soruların cevabı aranmaktadır:

Türkçe Öğretim Programı'nda duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili özelliklere ne oranda rastlanmaktadır?

Yenilenen Türkçe öğretim programına göre hazırlanan (2018) ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde ve etkinliklerde, duygusal ve sosyal zekâyâ ait unsurlara ne oranda rastlanmaktadır?

Yenilenen Türkçe öğretim programına göre hazırlanan (2018) ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler ve etkinlikler, duygusal ve sosyal zekâyı geliştirmede ne derece etkilidir?

Türkçe dersi kazanımlarında duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili özelliklere ne oranda rastlanmaktadır?

Türkçe dersleri kapsamında öğrencilerin duygusal ve sosyal zekâlarını geliştirmeleri mümkün müdür?

4.1. Yenilenen Türkçe Öğretim Programı'nda Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu şu şekilde sıralanır;

1. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan,
2. Kendini ifade eden, iletişim kuran, iş birliği yapan, girişimcilik ve sorun çözme kapasitesi gelişmiş,
3. Bilimsel düşünen, anlayan, araştıran, inceleyen, eleştiren, sorgulayan ve yorumlayan,
4. Haklarını ve sorumluluklarını bilen, öz güveni yüksek, çevresiyle uyumlu, görüş ve tezlerini gerekçe ve kanıtlarla destekleyerek yazılı ve sözlü olarak ifade edebilen,

5. Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilen, sentezleyebilen, okuma ve öğrenmeden zevk alan,

6. Bilgi teknolojilerini güvenli bir şekilde kullanarak bilgi edinme, oluşturma ve paylaşma becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmektir. (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2015).

Bu maddelerden hemen hepsi çalışmanın birinci bölümünde üzerinde durulan duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilişkilidir. Etkili iletişim becerilerini geliştirme, kendini rahat ifade edebilme, iş birliği yapabilme, girişimcilik ve liderlik vasıflarını taşıma, sorunları uzlaşarak çözebilme, çevresine uyum sağlayabilme becerilerine sahip öz güveni yüksek, empati (özdeşim) kurabilen bireyler yetiştirmek Türkçe dersinin temel amaçları arasındadır. Bu beceriler aynı zamanda duygusal ve sosyal zekâsı gelişmiş kişilerin sergileyebilecekleri temel davranışlardır. Bu bağlamda duygusal ve sosyal zekâsı gelişmiş bireyler yetiştirmek Türkçe derslerinde hedeflenen bir durum olmaktadır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,

- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır. (MEB, 2018).

Yukarıda sıralanan Türkçe dersinin temel amaçları arasında doğrudan duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili olan maddeler şunlardır:

- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması.
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması.
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi.

Türkçe öğretiminin; etkili iletişim becerilerine sahip, yazılı kültürle iletişime girebilen, düşünebilen, okuma zevk ve alışkanlığı kazanmış, empati kurabilen, sosyal becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmesi sorumluluğunu üstlendiği söylenebilir. Bu özellikler sosyal ve duygusal zekâ kavramı ile yakından ilişkilendirilebilir.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan ve 2017/2018 eğitim-öğretim yılında uygulanan 5. sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bazı köklü değişiklikler yapıldığı görülmektedir. En büyük değişiklik kullanılan ders kitaplarında olmuştur. Önceki yıllarda dersler, ders ve çalışma kitabı olarak iki kitapla yürütülürken yeni programa göre tek kitap hazırlanmıştır. Metinler ve etkinlikler tek kitapta birleştirilmiştir. Yine eski programda sözlü iletişim, okuma ve yazma olarak üç alan bulunurken yenilenen programda dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma alanları yer almıştır. Bu alanlara ait kazanımlardan duygusal ve sosyal zekâyı geliştirmeye yönelik olanlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Dinleme/İzleme Alanında Bulunan Duygusal ve Sosyal Zekâ ile İlgili Kazanımlar

- Dinledikleri / izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.
- Dinlediği / izlediği hikâye edici metinleri canlandırır.

- Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar.
- Dinlediklerinin / izlediklerinin içeriğini değerlendirir.
- Dinledikleriyle / izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.

2. Okuma Alanında Bulunan Duygusal ve Sosyal Zekâ ile İlgili Kazanımlar

- Okuma stratejilerini kullanır.
- Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.
- Metni yorumlar.
- Metin ile ilgili sorular sorar.
- Metin ile ilgili sorulara cevap verir.
- Görsellerle ilgili soruları cevaplar.
- Medya metinlerini değerlendirir.
- Metni türüne göre dramatize ederek okur.

3. Yazma Alanında Bulunan Duygusal ve Sosyal Zekâ ile İlgili Kazanımlar

- Yazdıklarını paylaşır.
- Konu başlığını ve ana fikri belirler.
- Yazılı kaynaklar ve çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları görüşünü desteklemek için kullanır.

4. Konuşma Alanında Bulunan Duygusal ve Sosyal Zekâ ile İlgili Kazanımlar

- Hazırlıklı konuşma yapar.
- Hazırlıksız konuşma yapar.
- Konuşma stratejilerini uygular.
- Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

4.2. 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Etkinlikler

Bir derste, bilgilerin öğrenciye aktarımı sürecinde öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun, öğretim programları esas alınarak hazırlanmış basılı eğitim aracı olan ders kitapları her dersin olduğu gibi Türkçe derslerinin de en temel materyalidir. (Tosunoğlu vd. 2001: 7).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 Türkçe Öğretim Programına uygun olarak hazırlanmış olan 5. sınıf Türkçe ders kitabı 8 temadan oluşmaktadır. Bu temalar, temalara ait metinler ve bu metinlerin türleri aşağıda listelenmiştir:

1.TEMA: ÇOCUK DÜNYASI

- Oyuncak (Hikâye)
- Çocukluk (Şiir)
- Ben Bir Çınar Ağacıydım (Hikâye)
- Anlamak (Dinleme/İzleme Metni-Şiir)
- Güneşin Uyuduğu Yer (Masal)

2. TEMA: MİLLİ MÜCADELE VE ATATÜRK

- Bilmeyen Var mı? (Hikâye)
- Mustafa Kemal'in Kağnısı (Şiir)
- 15 Temmuz (Bilgilendirici Metin)
- Dersimiz Atatürk (Dinleme/İzleme Metni-Belgesel)
- Küçük Ağa (Hikâye)

3.TEMA: ERDEMLER

- Güvercin (Fabl)
- Karagöz ile Hacivat (Tiyatro)
- Püf Noktası (Hikâye)
- Adsız Çeşme (Dinleme/İzleme Metni-Şiir)
- Vakit Varken (Şiir)

4.TEMA: BİLİM VE TEKNOLOJİ

- Uzayda Bir Gün (Bilgilendirici Metin)
- Sarımsak Soslu Makarna (Bilgilendirici Metin)
- Bir Dâhiyle Konuşmak (Biyografi)
- Sanki Caminin Bakım Kılavuzu (Dinleme/İzleme Metni-Hikâye)
- Jules Verne'den (Jul Vern) Geleceğe Dair (Deneme)

5.TEMA: MİLLİ KÜLTÜRÜMÜZ

- Anadolu Sevgisi (Şiir)
- Forsa (Hikâye)
- Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor (Bilgilendirici Metin)
- Dede Korkut- Boğaç Han (Dinleme/İzleme Metni-Hikâye)
- Çocuk Doğru Söyledi (Hikâye)

6.TEMA: OKUMA KÜLTÜRÜ

- Okuma Kitaplarım (Anı)
- Kitabın Serüveni (Şiir)
- Karikatür (Karikatür)
- Küçük Şeylerin Hikâyesi-Kütüphane (Dinleme/İzleme Metni-Belgesel)
- Keramet Kavukta mı? (Şiir)

7.TEMA: SAĞLIK VE SPOR

- Anadolu'nun Cirit Oyunları (Bilgilendirici Metin)
- Sağlıklı Yaşıyorum (Bilgilendirici Metin)
- Cazgır (Şiir)
- Bilinçsiz İlaç Kullanımı (Dinleme/İzleme Metni-Belgesel)
- Hasta (Hikâye)

8.TEMA: DOĞA VE EVREN

- Yüksek Evde Oturanların Türküsü (Şiir)
- Reçete (Deneme)

- Kar Tanesinin Serüveni (Masal)
- Kuş Ağacı (Fabl)
- Eyvah! Ormanda Kayboldum (Bilgilendirici Metin)

8 temada toplam 40 metin vardır. Bu metinlerden 8 tanesi dinleme/izleme metnidir. Toplam 10 hikâye, 10 şiir, 7 bilgilendirici metin, 3 belgesel, 2 masal, 2 deneme, 2 fabl, 1 biyografi, , 1 karikatür, 1 tiyatro ve 1 anı türünde metin bulunmaktadır.

5. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 252 adet etkinlik bulunmaktadır. Her temanın sonunda tema sonu değerlendirme soruları yer almaktadır. Bunların toplam sayısı 60'tır. Etkinliklerin ve tema sonu değerlendirme sorularının temalara göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

1. Çocuk Dünyası Temasında: 33 etkinlik ve 7 tema değerlendirme sorusu
2. Millî Mücadele ve Atatürk Temasında: 34 etkinlik ve 9 tema değerlendirme sorusu
3. Erdemler Temasında: 33 etkinlik ve 9 tema değerlendirme sorusu
4. Bilim ve Teknoloji Temasında: 26 etkinlik ve 5 tema değerlendirme sorusu
5. Millî Kültürümüz Temasında: 28 etkinlik ve 8 tema değerlendirme sorusu
6. Okuma Kültürü Temasında: 32 etkinlik ve 6 tema değerlendirme sorusu
7. Sağlık ve Spor Temasında: 33 etkinlik ve 8 tema değerlendirme sorusu
8. Doğa ve Evren Temasında: 31 etkinlik ve 8 tema değerlendirme sorusu yer almaktadır.

Kitapta bulunan 40 metin, 252 etkinlik ve 60 tema değerlendirme sorusu duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili oluşturulan, ekler kısmında verilen inceleme formu ile incelenecektir.

4.3. Metinlerde, Etkinliklerde Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde kitap temalar halinde incelenmiştir. İlk olarak temada bulunan metinler tek tek oluşturulan forma göre incelenip duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili bölümler tespit edilmiştir. Duygusal ve sosyal zekâyâ yönelik, bu zekâ alanının

gelişmesini sağlayabilecek özellikler barındıran metinler ve bu metinlerden örnek cümleler aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir. Örnek cümlelerin maddeler ile bağlantısı, gerekli görülen yerlerde açıklanmıştır. Metinlerde kişisel ve sosyal yeterliliklerle ilgili bir cümlenin bulunmadığı maddeler tabloda boş bırakılmıştır. Hemen ardından aynı temadaki etkinlikler duygusal ve sosyal zekâyı geliştirmeleri açısından oluşturulan forma göre incelenmiş, etkinliklerin hangi düzeyi nasıl geliştirdiği araştırılmış elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

4.3.1. 1. TEMA: Çocuk Dünyası Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Çocuk Dünyası” temasına ait metinlerde duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili bulunan cümle örnekleri:

Tablo 1. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

A) Kişisel Yeterlilikler	Özelliğın Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
A.1.Kendini tanır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.	-Oyuncak -Ben Bir Çınar Ağacıydım -Anlamak	“Biliyorum, benim yaşımdaki birine aykırı iş böyle çocuklar gibi oynamak ama ne yapayım elimde değil! Bir yanım çocuk kalmış.” (Oyuncak, s.11).	3
A.2.Özgüven sahibidir.			
A.3.Duygularını kontrol edebilir.			
A.4. Yeniliklere açıktır.			

A.5. Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.	-Güneşin Uyuduğu Yer	Yorgun Güneş, uyumak için izin istediği birçok kişiden olumsuz cevap aldığı halde yılmadan uyuyacak yer araması ve sonunda küçük çocuğun kucağında uyuması. (Güneşin Uyuduğu Yer, s.34).	1
---	----------------------	--	---

A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)

1. Temada duygusal ve sosyal zekâ alanının kişisel yeterlilikler boyutuna ait becerileri kazandırabilecek cümlelere yeterli oranda rastlanmadığı görülmektedir. Çocuk Dünyası başlığı altında kullanılan metinlerde öğrencilerin özgüvenlerini yükseltecek, onlara duygularını kontrol etmeyi öğretebilecek cümlelere daha sık yer verilmesi beklenmektedir.

Tablo 2. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

B) Sosyal Yeterlilikler	Özelliğin Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar
			Sıklığı
B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)	-Anlamak	“Bir dedem açık insan / Pek de zeki. / Dilinden bal akar. / Attaya gidelim der. / Al sana şeker der. / Göz kırpar. / Okşar. / Sever. / Bir de gıdıklar. / Dedemi çok anlıyorum.” (Dedenin kendini torununun yerine koyabilmesi.) (Anlamak, s.30).	1
B.2. Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediği yönde			

yönlendirebilir. organize edebilir, vasıflarını taşır.	İnsanları liderlik
B.3. Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.	
B.4. Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.	<p>“Anne kuş öldürüldü. Yuvadaki yavru kuşlar da açlıktan ölürlər. Çınara çıkıp o yavru kuşları yuvayla birlikte indireceğim. Besleyeceğim onları, büyüteceğim. Kanatlanmaya durduklarında da gökyüzüne bırakacağım.” (Ben Bir Çınar Ağacıydım, s.21).</p>
B.5. Farklı ortamlarda, farklı insan topluluklarına kolaylıkla uyum sağlayabilir.	
B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.	

2

1. Temada duygusal ve sosyal zekâ alanının sosyal yeterlilikler boyutuna ait becerileri kazandırabilecek cümlelere 3 yerde rastlanmaktadır. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek nitelikte bir konu alanına sahip olan bu temadaki metinlerin, öğrencilere liderlik vasıfları kazandırmada, sorunlara farklı çözümler üretmelerini sağlamada, grup çalışmalarından zevk alabilmeyi öğretmede daha etkili olması beklenmektedir.

“Çocuk Dünyası” temasında yer alan duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek etkinlikler:

Oyuncak Metni 7. Etkinlik (s.15).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)

- Açıklama: Bu etkinlikte öğrencilerden yeni bir oyuncak tasarımları ve bu tasarımlarını arkadaşlarıyla paylaşmaları istenmektedir. Öğrenciye özgüven ve etkili iletişim becerileri kazandırabilecek nitelikte bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:
7.ETKİNLİK Bir oyuncak tasarlasaydınız bu oyuncak nasıl olurdu?
Arkadaşlarınıza anlatınız.

Oyuncak Metni 8. Etkinlik (s.15).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler oyun ve oyuncak konulu bir hikâyeye yazacaklardır. Etkili iletişim becerilerinden yazma ve okuma alanlarıyla ilgili bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:

8.ETKİNLİK Aşağıda verilen boşluğa “oyun ve oyuncak” konulu bir hikâyeye yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Çocukluk Metni 3. Etkinlik (s.18).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)

- Açıklama: Etkinlikte öğrencilerden okudukları şiirin şairine soru sormaları istenmektedir. Öğrenciler şairin hissettiği gibi hissetmeye çalışarak, şairle özdeşim kurarak ona sorular yönelteceklerdir.
- ETKİNLİK:

3.ETKİNLİK Cahit Sıtkı TARANCI'ya okuduğunuz metnin içeriğinden hareketle üç soru sorunuz.

1.....
.....
2.....
.....
3.....
.....

Çocukluk Metni 4. Etkinlik (s.18).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.3.Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir ve B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.
- Açıklama: Etkinlikte öğrencilere bir mahalle bakkalının yeni açılan bir oyuncakçı dükkânı ile rekabet edemeyip zarara uğradığını anlatan kısa bir hikâye verilmektedir. Öğrencilerin gruplara ayrılarak grup çalışması halinde yapacakları bir etkinliktir. Hikâyedeki sorunu bulup mahalle bakkalına çözüm önerileri sunacaklardır.

- ETKİNLİK:

4.ETKİNLİK a) Aşağıdaki metni okuyunuz.

Saçı sakalı beyazlamış, gözlüklü ve leylek gagasına benzeyen burnu olan Affan Efendi, dinine çok bağlı bir Mevlevî dervişidir. Üsküdar Selimiye'deki evinin altında çeşitli baharatlar ve oyuncaklar sattığı bir dükkânı vardır. Dükkânında taş bebek, kurşun asker gibi suret namına bir şey satmaz, sadece çok yaygın olduğu için Karagöz sureti bulundurur, bunda da dinî anlamda herhangi bir sakınca görmezdi.

Keyfine çok düşkün biri olan Affan Efendi'nin dükkânı akşamları sohbet, kahve içmeye gelen memurlarla dolar; bu hâliyle dükkân bir kahvehaneye dönüşürdü.

Affan Efendi'nin mahallede çok itibarı vardı ama bu itibar yeni kuşak çocukların ondan oyuncak alması yönünde olumlu bir etki yapmıyordu. Oyuncaklarının az ve zamanın çocuklarına hitap etmeyecek basitlikte olması işlerinin iyiden iyiye bozulmasına neden olmuştu. Ligor adlı başka bir oyuncakçı ve aktarın piyasaya iyice hâkim olduğunu fark eden Affan Dede, dükkânında kalan artık renkleri de iyice solmuş oyuncakları bir çuvala doldurarak, mahallenin fakir çocuklarının sünnetinin yapıldığı törende çocuklara dağıtır. Atlı tramvaylar, piyanolarla oynayan çocuklar bu bedava oyuncaklarla ilgilenmezler bile...

İlkyaz Dergisi Öykü Özel Sayısı

b) Yukarıdaki metinde yer alan sorun nedir? Anlatınız.

c) Öğretmeninizin yönlendirmesiyle dört gruba ayrılız. Aşağıdaki soruları gruplar arasında paylaşınız. Ardından grup sözcüsü seçerek soru ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Çocuklar Affan Dede'nin oyuncaklarını neden beğenmiyorlar? Önceden beğenilen oyuncakların bir zaman sonra beğenilmemesinde neler etkili olabilir?
2. Siz hangi oyuncaklarla oynamayı seversiniz? Neden?
3. Sizin oynadığınız oyun ve oyuncaklarla eski oyun ve oyuncaklar arasında ne gibi farklılıklar olabilir?
4. Sizce, Affan Dede yeni kuşak çocuklara oyuncak satabilmek için neler yapmalıdır?

Çocukluk Metni 5. Etkinlik (s.18).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Etkinlikte öğrencilerden bir şiir ezberlemeleri ve ezberledikleri şiirleri sunmaları istenmektedir. Öğrencilerin özgüven ve etkili iletişim becerilerini geliştirmelerini sağlayabilecek nitelikte bir etkinliktir.

- ETKİNLİK:

5. ETKİNLİK

“Çocukluk” konulu bir şiir ezberleyiniz. Öğretmeninizin belirlediği bir zamanda şiirinizi vurgu, durak ve tonlamaya dikkat ederek fon müziği eşliğinde okuyunuz. Gerektiğinde öğretmeninizden örnek bir okuma isteyebilirsiniz ya da farklı kaynaklardan şiirin okunuşunu dinleyebilirsiniz.

Çocukluk Metni 6. Etkinlik (s.19).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrencilerden kendilerine verilen 5 kelimedenden hareketle şiir yazmaları istenmektedir. Bu etkinlik etkili iletişim becerilerinden yazma alanının gelişmesini desteklemekle birlikte öğrencilerin hayal güçlerini ve yaratıcı düşünme becerilerini de geliştirebilecek niteliktedir.
- ETKİNLİK:

6.ETKİNLİK Aşağıdaki sözcüklerden hareketle bir şiir yazınız. Şiirinize bir başlık koyunuz.

geçmiş, hayal, özlem, sevmek, çocukluk

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ben Bir Çınar Ağacıydım Metni 2. Etkinlik (s.23).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Bu etkinlikte metin ile ilgili sorular sorulardan bazıları öğrencilerin empati yeteneklerini geliştirmeye yöneliktir. Öğrencilerden kendilerini kuş yuvasını sapanla vuran bir çocuk yerine koymaları, bu davranışın ne gibi sonuçlar

doğurabileceğini öngörmeleri istenmektedir. Ayrıca öğrencilerden kendilerini metnin baş kahramanı olan çınar ağacı yerine de koymaları istenmektedir.

- ETKİNLİK:

2.ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metinden hareketle cevaplayınız.

1. Çınar fidanı, büyüdüğünde neler yapmayı hayal ediyor?
2. Çınar ağacının sarı saçlı çocuğu sevmesini sağlayan olay nedir?
3. Sarı saçlı çocuğun davranışını nasıl değerlendiriyorsunuz? Onun yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız?
4. Eğlenmek için anne kuşu vuran çocuğu, elinde sapanla gördüğünüzü düşününüz. Canlılara zarar vermemesi için ona neler söylediniz?
5. Çınar ağacı, kendisine zarar veren insanların yaptıkları karşısında neler hissetmiştir?
6. Sizin çevrenizdeki ağaçlar da duygularını anlatabilseydi neler söylerlerdi?
7. İnsanlar niçin aynı çevreyi paylaştığı bitki ve hayvanlara zarar veriyor olabilir?

Ben Bir Çınar Ağacıydım Metni 4. Etkinlik (s.24).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler sapanla kuş yuvasını vurup anne kuşu öldüren çocuğun davranışlarıyla yavru kuşları kurtaran bir başka çocuğun davranışlarını karşılaştıracaklardır. Etkinlik öğrencilere kendilerini karşısındaki insanın yerine koyabilme ve iyi ile kötüyü ayırabilme özelliği kazandırabilecek niteliktedir.

• ETKİNLİK:

4.ETKİNLİK Okuduğunuz metindeki elinde sapan olan çocuğun ve sarı saçlı çocuğun davranışlarını karşılaştırınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ben Bir Çınar Ağacıydım Metni 5. Etkinlik (s.24).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.4. Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.
- Açıklama: Etkinlikte öğrenciler metindeki çınar ağacını korumak için çözüm yolları arayacaklardır. Bu etkinlik duygusal ve sosyal zekâ alanının sosyal yeterlilikler boyutu ile ilgilidir.
- ETKİNLİK:

5.ETKİNLİK Siz olsaydınız metindeki çınar ağacını korumak için neler yapardınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ben Bir Çınar Ağacıydım Metni 8. Etkinlik (s.26).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Etkinlikte öğrencilerden verilen konu ile ilgili konuşma yapmaları istenmektedir. Etkili iletişim becerilerinden konuşma becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinliktir.

• ETKİNLİK

8.ETKİNLİK “Çevremizdeki canlılara nasıl davranmalıyız?” sorusundan yola çıkarak öğretmeninizin rehberliğinde bir konuşma yapınız.

Anlamak Metni 4. Etkinlik (s.31).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1. Empati (özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.) ve B.3. Anlaşmazlıkları uzlaşma yoluyla çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.
- Açıklama: Etkinlikte öğrencilerden kendilerini Nasrettin Hoca'nın yerine koymaları istenmiştir. Fıkırada Nasrettin Hoca'nın söylediği sözü ne amaçla söylediğini düşünmeleri istenmiştir. Bu etkinlik öğrencilerin empati yeteneklerini geliştirmeye yöneliktir. Etkinliğin c şikkında ise 6 ayakkabı öğretim tekniği ile öğrencilerden ele alınan soruna farklı bakış açıları ile çözüm üretmeleri istenmektedir.

• ETKİNLİK:

4.ETKİNLİK a) Aşağıdaki fıkrayı okuyunuz.

Nasrettin Hoca evinin damında biriken diz boyu karları sabah namazı sonrası küremeye başlamış. Bir ara dengesini kaybederek damdan düşüp bayılmış. Komşuları koşmuşlar.
Birisi: "Çabuk bir doktor çağıralım."
Diğeri: "Aman bir kırıkçı bulalım."
Öbürü: "Sırtlanıp doktora götürelim." derken, kargaşada aylan Hoca, acıyan belini tutarak;
- Bırakın münakaşayı. Çabuk bana daha önce damdan düşmüş birini bulun, demiş.

b) Nasrettin Hoca "Bırakın münakaşayı. Çabuk bana daha önce damdan düşmüş birini bulun." cümlesiyle ne söylemek istiyor olabilir? Anlatınız.

c) Aşağıdaki ayakkabı görsellerinin renklerini ve belirttikleri ifadeleri inceleyiniz. Nasrettin Hoca'ya, giydiğiniz ayakkabının belirttiği ifadelere uygun olacak şekilde cümleler söyleyiniz.

Tema Değerlendirme Soruları Soru 7 (s.37).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1. Empati (özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Bu soruda öğrencilerden okudukları şiirden hareketle şairin ruh hâli hakkında çıkarım yapmaları istenmiştir. Bu etkinlik öğrencilerin kendilerini karşısındaki kişinin yerine koyma ve karşısındakinin duygu ve düşüncelerini anlayabilme yeteneklerini geliştirmeye yöneliktir.
- ETKİNLİK:

7. Aşağıdaki şiirden hareketle şairin içinde bulunduğu ruh hâlini verilen boşluğa yazınız.

Gün olur, alır başımı giderim,
Denizden yeni çıkmış ağların kokusunda
Şu ada senin, bu ada benim,
Yelkovan kuşlarının peşi sıra.
(...)
Gün olur, başıma kadar mavi;
Gün olur başıma kadar güneş;
Gün olur, deli gibi...

Orhan Veli KANIK

.....
.....
.....
.....
.....

1. Temada bulunan 40 etkinlikten 12 tanesinde duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili unsurlar tespit edilmiştir. Etkinlikler bu zekâ alanlarını geliştirebilecek niteliktedir. Sayı olarak da yeterli bulunmaktadır. Özellikle öğrencilerin etkili iletişim becerileri kurma ve empati kurabilme becerilerini geliştirici etkinlikler yer almaktadır.

4.3.2. 2. TEMA: Millî Mücadele Ve Atatürk Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Millî Mücadele ve Atatürk” temasına ait metinlerde duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili bulunan cümle örnekleri:

Tablo 3. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

A) Kişisel Yeterlilikler	Özelliğin Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
A.1. Kendini tanır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.	- Dersimiz Atatürk	Filmdeki çocuğun kendi çalışma yöntemlerini belirlemesi ve yapacağı ödevde kimden nasıl yardım alacağına karar verebilmesi. (Dersimiz Atatürk, s.60).	1
A.2. Özgüven sahibidir.	-Dersimiz Atatürk -Bilmeyen Var mı?	“Sonraki gün sınıfta çıkıp okudum İstiklal Marşı’nı. Hem de tıpkı Salim Amca, Mehmet Amca, annem, babam, dedem, babaannem ve ablam gibi. İşte böyle gür sesle...” (Bilmeyen Var mı? s.43). (Çocuğun ilk başta ezberleyemeyeceğini düşündüğü İstiklal Marşı’nı kendine güvenerek bir günde ezberlemesi ve ardından tüm sınıfın önünde okuması.)	2
A.3. Duygularını kontrol edebilir.	-Küçük Ağa	“... Mehmet’in üstüne atılmak, kollarına alıp bağrına basmak istediği halde donup kalmış, bütün adaleleri kaskatı kesilmişti. Kendisini zorlaya	1

		zorlaya, bozuk bir gülümseyişle - Aman ne güzel çocuk, diyebildi...” (Küçük Ağa, s.65).
A.4. Yeniliklere açıktır.		
A.5. Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.	-Bilmeyen Var mı? (2) -Mustafa Kemal’in Kağnısı -15 Temmuz -Küçük Ağa	“... İnanan, savunan bir halkın önünde hangi güç durabilirdi ki?.. Kimimiz şehrin herhangi bir yerinde gençliğini bıraktı, kimimiz arkasında gözü yaşlı ama mağrur bir eş, bir baba ve bir çocuk... Şairin dediği gibi O gece ne çok öldük, yaşamak için.” (15 Temmuz, s.55).
A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)		5

3. Temada duygusal ve sosyal zekâ alanının kişisel yeterlilikler boyutuyla ilgili cümlelere 9 farklı yerde rastlanmıştır. Konusu gereği “engeller karşısında amacını izleme konusunda kararlıdır.” becerisine sık sık rastlanmaktadır.

Tablo 4. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

		Özelliğın		
B) Sosyal Yeterlilikler		Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)				
B.2. Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediği yönde yönlendirebilir. İnsanları organize edebilir, liderlik vasıflarını taşır.	-15 Temmuz -Dersimiz Atatürk	“Kurtuluş Savaşı’nda Maraşlı Sütçü İmam’ı, İzmir’i işgal edenlere ilk kurşunu sıkan gazeteci Hasan Tahsin’i çıkaran bu bereketli topraklar, 15 Temmuz gecesi de darbecilere karşı ilk kurşunu sıkan Ömer Halisdemir gibi kahramanları tanıdı.” (15 Temmuz, s.54). (Halka kurtuluş yolunda öncülük ve liderlik eden isimlerin örnek gösterilmesi.)	2	
B.3. Anlaşmazlıklarını uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.	-Mustafa Kemal’in Kağnısı	“...Kalır mı Mustafa Kemal’in kağnısı bacım / Kocabaş’ın yerine koştı kendini Elifçik...” (Mustafa Kemal’in Kağnısı, s.49). (Elif’in ölen öküzün yerine kağnyaya kendini koşması oluşan soruna farklı çözüm üretmesi.)	1	
B.4. Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.	-Mustafa Kemal’in Kağnısı	“Öküzleriyle kardeş gibiydi Elif / Yemezdi içmezdi, yemeden içmeden onlar...” (Mustafa Kemal’in Kağnısı, s.48).	1	

B.5. Farklı ortamlarda, farklı insan topluluklarına kolaylıkla uyum sağlayabilir.			
B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.	-Küçük Ağa -Dersimiz Atatürk	“Bu işgallere karşı olanlar Kuvayı millîye çatısı altında birleşir ve direnmeye başlarlar.” (Küçük Ağa, s.64).	2

Diğer temalarla kıyaslandığında duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili en fazla bulguya bu temada rastlanmaktadır. Öğrencilere, liderlik vasıflarını kazanma ve grup çalışmalarından zevk alma becerilerini kazandırabilecek cümlelere yer verilmiştir.

“Millî Mücadele ve Atatürk” temasında yer alan duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek etkinlikler:

Bilmeyen Var mı? Metni 7. Etkinlik (s.46).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrenciler bu etkinlikte bir sunum hazırlayıp sınıfta sunumlarını sergileyeceklerdir. Etkili iletişim ve özgüven becerilerini geliştirebilecek bir etkinliktir.
- **ETKİNLİK:**
7.ETKİNLİK “İstiklal Marşı’nın kabulü” veya “Mehmet Âkif Ersoy’un hayatı” konulu sunumunuzu yapınız.

Mustafa Kemal’in Kağnısı Metni 5. Etkinlik (s.51).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Etkinlikte öğrencilerden kendilerini şiirde geçen kahramanın yerine koymaları istenmektedir.

- **ETKİNLİK:**

5.ETKİNLİK Öğretmeninizin seçeceği bir arkadaşınız tahtaya çıkıp “Mustafa Kemal’in Kağnısı” şiirindeki Elif’in yerine geçecektir. Sizler de arkadaşınıza Elif’in hayatı ile ilgili sorular sorarak ondan cevap isteyiniz.

Mustafa Kemal’in Kağnısı Metni 6. Etkinlik (s.51).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler jest ve mimiklerimizin konuşmamızı nasıl etkilediğini açıklayan bir konuşma yapacaklardır. Etkinlik beden dilinin önemini kavrayabilecek ve etkili iletişim becerilerini geliştirebilecek niteliktedir.
- **ETKİNLİK:**

6.ETKİNLİK

a) Kocabaş’ın öldüğünü gören Elif’in yüz ifadesi aşağıdakilerden hangisi ile uyumludur? İşaretleyiniz.

b) Yüz ifademizin duygularımıza göre şekillenmesi konuşmamızı nasıl etkiler? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

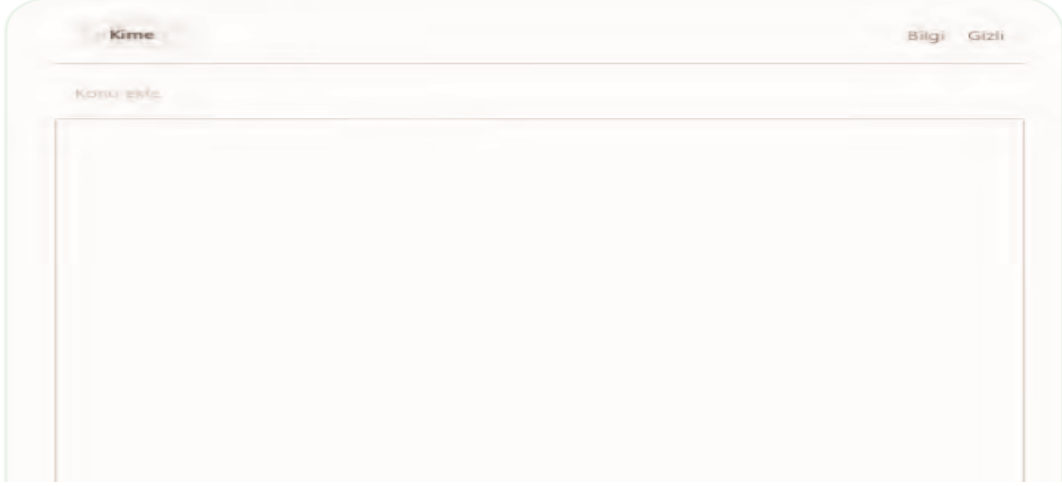
15 Temmuz Metni 7. Etkinlik (s.51).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrenciler bu etkinlikte bir arkadaşlarına e-posta yazacaklardır. Dijital okuma, yazma becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.

ETKİNLİK:

7.ETKİNLİK

Yurt dışında yaşayan ve Türkçe bilen birine Türkiye’de 15 Temmuz’da yaşananları anlatan bir e-posta yazınız. E-postanızı yazarken 6. etkinlikteki özdeyişlerden en az birini kullanınız.

Dersimiz Atatürk Metni 2. Etkinlik (s.60).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrencilere sorulan sorularla öğrenciler kendilerini izledikleri filmdeki kahramanların yerine koyacaklardır. Filmdeki kahramanlar gibi düşünüp onların davranışlarını sebepleriyle birlikte açıklayacaklardır. Etkinlik duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek niteliktedir.
- ETKİNLİK:

2.ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları izlediğiniz filmde hareketle cevaplayınız.

1. İzlediğiniz filmin konusu nedir?
2. Mert, dedesinden hangi konuda yardım istiyor?
3. Mert’in dedesi, niçin Mert ve arkadaşlarına yardım etmeyi kabul etmiş olabilir?
4. Atatürk “Ben, gençken elime geçen iki kuruştan biriyle kitap alırdım.” diyor. Onun bu davranışı ile daha sonra göstermiş olduğu başarılar arasında bir ilişki olabilir mi? Açıklayınız.
5. UNESCO’nun 1981 yılını bütün dünyada “Atatürk Yılı” olarak ilan etmesinin sebebi nedir?
6. Filmin sonundaki şarkıda “Ben seni hiç görmeden sevdim.” ifadesi geçmektedir. Atatürk’ün hiç görmeden sevilmesinin sebebi nedir?
7. Filmde Atatürk ile ilgili olarak “Yapamayacağını söylemiyor, söylediğini yapıyor.” ifadesi geçmektedir. Atatürk’ün bu davranışını nasıl değerlendiriyorsunuz?
8. Milletimizin her 10 Kasım sabahı saygı ile hazır olda beklemesinin sebebi nedir?

Dersimiz Atatürk Metni 3. Etkinlik (s.61).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrenciler bu etkinlikte Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili bir sunum planlayacak ve arkadaşlarına sergileyeceklerdir. Sözel ve bedensel dili etkili kullanma açısından önemli bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:

3.ETKİNLİK

Aşağıda, sunum öncesi planlama tablosu verilmiştir. Tablodaki boşlukları sunum konusuna göre doldurunuz.

Sunumun konusu nedir?

Mustafa Kemal ATATÜRK

Atatürk'ün hayatının hangi dönemlerini anlatmalıyım?

Atatürk'ün hangi özelliklerini ön plana çıkarmalıyım?

Sunumun mesajı ne olacak?

Sunumu kimlere yapacağım?

Sunumu nerede yapacağım?

Sunum için hangi bilgi kaynaklarından (kitap, ansiklopedi, konu ile ilgili bilgi sahibi kişiler, İnternet vb.) faydalanabilirim?

Sunum için hangi araçları (akıllı tahta, projeksiyon, ses kayıt cihazı, fotoğraflar vb.) kullanabilirim?

Sunum kaç dakika sürecek?

Dersimiz Atatürk Metni 5. Etkinlik (s.62).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)

- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler Atatürk'e duyduğu hayranlığı bir mektup yazarak dile getiren Amerikalı bir çocuğun mektubunu ve Atatürk'ün çocuğa verdiği cevabı okuyacaklardır. Daha sonra kendilerini Amerikalı çocuk ve Atatürk yerine koyarak mektuplarda yazanları yorumlayacaklardır.
- ETKİNLİK:

5.ETKİNLİK

Amerika'da yaşayan Curtis Lafrance (Körtis Lafrins) adında 10 yaşında bir çocuk, 28 Ekim 1923'te Atatürk'e duyduğu hayranlığı ifade eden aşağıdaki mektubu gönderir.

Elmira, New York (Ni York)
28 Ekim 1923

Sayın Büyüğüm,
On yaşında Amerikalı bir çocuğum. Türkiye'de olup bitenlere ve oradaki yeni hükümete karşı büyük bir ilgi duymaktayım. Birkaç gün önce sizinle yapılmış ve buradaki gazetelerde yayımlanmış bir röportajı okudum.
Türkiye hakkında yazılan yazılan bir araya topluyorum. Bunlar arasında birçok makale ve sizin fotoğraflarınız bulunmaktadır.
Amerikalı bir çocuğa, lütfen imzalı bir fotoğrafınızla küçük bir yazınızı gönderebilir misiniz? Bir gün Türkiye'ye gelmek istediğimdeyim.
Saygılarımla...

Curtis LAFRANCE

Atatürk , mektubu alınca küçük hayranını kırmaz ve ona aşağıdaki mektubu gönderir.

Ankara,
27 Kasım 1923

Say Curtis LAFRANCE,
Mektubunuzu aldım. Türk yurdu hakkındaki ilgi ve dileklerinize teşekkür ederim. İsteğiniz üzerine bir fotoğrafımı gönderiyorum. Amerika'nın zeki ve çalışkan çocuklarına biricik öğüdüm:
Türkler hakkındaki her işittiğine gerçek gözü ile bakmayı; sanatlarını; bilimsel ve temelli incelemelere dayandırmaya önem vermeleridir.
Başarılar ve mutluluklar dilerim.

Türkiye Cumhurbaşkanı
Gazi Mustafa Kemal

a) Curtis LAFRANCE, Türkiye'de olup bitenlere niçin ilgi duyuyor olabilir? Sizin de ilgi duyduğunuz ve görmek istediğiniz bir ülke var mı? Açıklayınız.

.....

.....

.....

b) Atatürk'ün 10 yaşında bir çocuğun mektubuna karşılık vermesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....

.....

.....

c) Atatürk, niçin Amerikan çocuklarına Türklerle ilgili her duyduklarına inanmamalarını, bilimsel temelli olmayan incelemelere itibar etmemelerini öğütlemiş olabilir?

.....

Bu temadaki 43 etkinlikten 7 tanesi duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgilidir. Bu etkinlikler etkili iletişim ve empati kurma becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Temadaki tüm etkinlikler düşünüldüğünde duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili etkinlik sayısı azdır.

4.3.3. 3. TEMA: Erdemler Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Erdemler” temasına ait metinlerde duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili bulunan cümle örnekleri:

Tablo 5. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

A) Kişisel Yeterlilikler	Özelliğin Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.			
A.2.Özgüven sahibidir.			
A.3.Duygularını kontrol edebilir.			
A.4. Yeniliklere açıktır.	-Karagöz ile Hacivat	Karagöz’ün kendisine incelik öğreten Hacivat’ı dinlemesi ve o ne söylerse tekrar etmeye çalışması. (Karagöz ile Hacivat, s. 78).	1
A.5. Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.	-Güvercin -Püf Noktası	“Arkadaşlar! Biliyorum, hepimiz bu şekilde çok yoruluyoruz. Ama biraz daha dayanmalıyız, tarlaların üzerinden uçmamalıyız çünkü avcı bizi takip ediyor.” (Güvercin, s.73).	2

A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)	-Karagöz ile Hacivat	Hacivat'ın Karagöz'e konuşma becerileri ile ilgili dersler vermesi. (Karagöz ile Hacivat, s. 78).	1
---	----------------------	---	---

Erdemler teması öğrencilerde olumlu davranış değişiklikleri yaratabilecek, vicdani ve sosyal açıdan farkındalıklarını yükseltebilecek nitelikte bir temadır. Bununla birlikte tema için seçilen metinlerde öğrencilere kazandırılmak istenen özgüven, kendini tanıma ve ifade edebilme gibi becerilerle ilgili cümlelerin olmadığı tespit edilmiştir. Bu alanların ihmal edildiği saptanmıştır.

Tablo 6. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

		Özelliğin		
B) Sosyal Yeterlilikler		Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
B.1. Empati	(Özdeşim)			
kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)				
B.2. Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediği yönde yönlendirebilir. İnsanları organize edebilir, liderlik vasıflarını taşır.		-Güvercin -Karagöz ile Hacivat	Güvercinlerin başkanının güvercinleri istediği gibi yönlendirebilmesi. (Güvercin, s. 72).	2
B.3. Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.		-Güvercin	“Tarlaların üzerinden değil de şehrin üzerinden uçmalıyız. Böylece izimizi kaybettirmiş oluruz.” (Güvercin, s. 73). (Güvercinlerin başkanı diğer güvercinler arasında çıkan tartışmaya çözüm önerisi sunarak onları uzlaştırıyor.)	1

B.4. Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.	-Adsız Çeşme -Güvercin	“İyilik bir su, bırak aksın / Gönül denen bu çeşmeden. / Sen de böyle yapacaksın/ Hiç karşılık beklemeden. (Adsız Çeşme, s. 94).	2
B.5. Farklı ortamlarda, farklı insan topluluklarına kolaylıkla uyum sağlayabilir.			
B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.	-Güvercin	Güvercinlerin başkanları önderliğinde birlik olup avcının elinden kurtulabilmeleri. (Güvercin, s. 73).	1

Bu temada diğer temalarla kıyaslandığında duygusal ve sosyal zekâ alanının sosyal yeterlilikler boyutu ile ilgili örnek cümlelerin yeterli sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında metinlerde empati becerisini geliştirebilecek cümlelere de yer verilebilirdi.

“Erdemler” temasında yer alan duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek etkinlikler:

Güvercin Metni 6. Etkinlik (s.76).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
 - Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler toplumsal dayanışma ile ilgili görüşlerini arkadaşları ile paylaşacaklardır. Öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.
 - ETKİNLİK:
6. ETKİNLİK Birlik, beraberlik ve toplumsal dayanışmamızın artması için neler yapmalıyız ve nasıl davranmalıyız? Görüşlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Karagöz ile Hacivat Metni 2. Etkinlik (s.82).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar ve B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)

- Açıklama: Öğrenciler bu etkinlikte Karagöz ve Hacivat'ın kişisel özelliklerini metinden yararlanarak bulacaklardır. Daha sonra kendilerini onların yerine koyarak empati yapacaklardır. Etkinliğin son bölümünde ise hangi kahramanın yerine geçmek istediklerini sebepleriyle birlikte yazacaklardır. Kendilerini tanımaları ve kendilerini karşılarındaki kişilerin yerine koyabilmeleri açısından önemli bir etkinliktir.

- **ETKİNLİK:**

2.ETKİNLİK Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplayınız.

1. Karagöz ve Hacivat'ın kişilik özellikleri nelerdir? İlgili boşluklara yazınız.

Karagöz

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Hacivat

2. Karagöz'ün Hacivat'a karşı davranışlarını nasıl buluyorsunuz? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

3. Yukarıda, özelliklerini yazdığınız kahramanlardan hangisinin yerine geçmek isterdiniz? Niçin?

.....

.....

Karagöz ile Hacivat Metni 3. Etkinlik (s.83).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)

- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler günlük hayatta karşılaştıkları bazı durumlarda kullanabilecekleri nezaket ifadelerini öğreneceklerdir.
- ETKİNLİK:

3.ETKİNLİK a) Günlük hayatta karşılaştığımız bazı durumlar aşağıda sıralanmıştır. Bu durumlar karşısında kullandığımız nezaket ifadelerini örnekteki gibi yazınız.

DURUMLAR	NEZAKET İFADELERİ
Akşam yatmaya giderken	<i>İyi geceler.</i>
Bir kişi yolculuğa çıkarken	
Herhangi bir hata yaptığımızda	
Birisi yeni bir kıyafet aldığında	
Bir yerden ayrılırken	
Bir işle meşgul birine	
Birisi seslendiğinde	
Bir ortama girdiğimizde	
Herhangi bir şey yedikten sonra	
Bizim için bir iyilik yapıldığında	

Karagöz ile Hacivat Metni 7. Etkinlik (s.86).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Etkinlikte verilen metni okuyan öğrenciler kendilerini metindeki müşterinin yerine koyacak ve onun açısından olayı yorumlayacaklardır.
- ETKİNLİK:

7.ETKİNLİK Aşağıdaki metni okuyunuz.

 Akide Şekeri

Geçenlerde bir gün, eve dönüyordum. Sık sık uğrayıp belli miktarda akide şekeri aldığıım dükkâna girdim. Tezgâhın önünde bir başkasının alışveriş ettiğini fark etmedim. Beni yıllardan beri tanıyan, alacağıım şekerin cins ve miktarının asla değişmediğini bilen dükkân sahibi, şekeri kâğıda koymak için kaşığıını arayıp buldu; tartarak bana uzattı. Tam bu sırada yanımda duran kişi, çok tatlı ve tatlı olduğu kadar etkili bir sesle:

– Sıramı başkasına verdiniz. Benim için şeker koyarken kaşık yerine parmaklarınızı kullandınız. Benden özür bile dilemediniz, bu doğru mu? (...)

A. Adnan ADIVAR

Aşağıdaki sorulardan hareketle düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Konuşmanızda yabancı kelimelerin yerine Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

1. Dükkân sahibinin müşteriye davranışı hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Müşterinin, dükkân sahibine verdiği tepkiyi haklı buluyor musunuz? Niçin?

Püf Noktası Metni 3. Etkinlik (s.90).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.) ve B.3. Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.
- Açıklama: Etkinlikteki soruları metne göre cevaplayacak olan öğrenciler 5. soruda kendilerini metnin kahramanı yerine koyacaklardır. Usta ve kalfa arasında yaşanan soruna farklı çözüm yolları önereceklerdir.
- ETKİNLİK:

3.ETKİNLİK Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplayınız.

1. Usta, dükkân açmak isteyen kalfasına niçin izin vermek istemiyor?
2. Ustası izin vermediği hâlde dükkân açan kalfa niçin dönmek zorunda kalıyor?
3. Usta, kalfasının hatasını anlaması için ne yapıyor?
4. Sizce kalfa, ustasının sözlerini dinleyip sabretseydi olaylar nasıl gelişirdi?
5. Kalfanın ustasının yanına dönmesi konusunda ne düşünüyorsunuz? Siz olsanız ne yapardınız?

Püf Noktası Metni 7. Etkinlik (s.92).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir.
- Açıklama: Bu etkinlik ile çocuklar kendilerini büyüklerin yerine koyarak onların açısından bakmaya çalışacaklardır.
- ETKİNLİK

7.ETKİNLİK Büyüklerimiz niçin bizlere öğüt verirler? Onların verdiği öğütleri dikkate alır mısınız? Niçin? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Adsız Çeşme Metni 4. Etkinlik (s.96).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar ve B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir.
- Açıklama: Etkinliğin b bölümünde öğrenciler kendilerini şair yerine koyacak onun gibi düşünmeye çalışacaklardır, c bölümünde ise kendileri bir şiir yazsalar iyiliği neye benzeteceklerini söyleyeceklerdir.

- ETKİNLİK:

b) Dinlediğiniz şiirde iyilik neye benzetilmiştir? Sizce şair niçin böyle bir benzetme yapmıştır? Yazınız.

- Dinlediğim şiirde iyilik benzetilmiştir. Çünkü

.....

.....

.....

c) Şairin yerinde siz olsaydınız iyiliği neye benzetirdiniz? Niçin?

Eğer şairin yerinde ben olsaydım iyiliği

..... benzetirdim. Çünkü.....

.....

.....

.....

.....

.....

Adsız Çeşme Metni 6. Etkinlik (s.96).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrenciler şiirde geçen iyilik teması hakkında düşüncelerini yazıp arkadaşları ile paylaşacaklardır. Dinleme, konuşma, yazma gibi becerileri geliştirebilecek bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:

6.ETKİNLİK Dinlediğiniz şiirde, şairin “iyilikle” ilgili görüşleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Temadaki 42 etkinlikten 8 tanesinde duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili unsurlar tespit edilmiştir. Özellikle kendini tanıma, kendi duygu ve düşüncelerini anlama ve empati kurma becerilerini geliştirebilecek nitelikte etkinlikler bulunmaktadır. Erdemler temasında başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır ve anlaşmazlıkları uzlaşma yoluyla çözebilir gibi yeterlilikleri geliştirici etkinlikler bulunması beklenebilir.

4.3.4. 4. TEMA: Bilim ve Teknoloji Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Bilim ve Teknoloji” temasına ait metinlerde duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili bulunan cümle örnekleri:

Tablo 7. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

A) Kişisel Yeterlilikler	Özelliğin Metin/ Metinler	Bulunduğu	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
A.1.Kendini tanır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.				
A.2.Özgüven sahibidir.	-Bir Dâhiyle Konuşmak		“... Ün, şöhret peşinde kesinlikle değil; pek çok bilim adamını Nobel’e aday göstererek ödül kazanmalarını sağlıyor ama asıl uğraşı kendisinin alacağı ödüller değil.” (Bir Dâhiyle Konuşmak, s. 119).	1
A.3.Duygularını kontrol edebilir.				
A.4. Yeniliklere açıktır.	-Sarımsak Soslu Makarna		Kikunae Ikeda adlı kimyacının farklı tatlar üzerine araştırmalar	1

		yapması ve glutamin asit maddesini bulması. (Sarımsak Soslu Makarna, s. 113).	
A.5. Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.	-Uzayda Bir Gün	“Uzay İstasyonu’nda banyo yapmak yok! Burada astronotlar saçlarını, köpürmeyen ve durulanması gerekmeyen özel bir şampuanla temizliyorlar. Duş almak yerine bedenlerini sabunlu bir havluyla silip kurulanıyorlar.” (Uzayda Bir Gün, s. 106).	1
A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)			

4. Temada duygusal ve sosyal zekâ alanının kişisel yeterlilikler boyutu ile ilgili cümlelere 3 metinde rastlanmaktadır. Bu sayı söz konusu zekâ alanını geliştirme amacı için yeterli değildir.

Tablo 8. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

B) Sosyal Yeterlilikler	Özelliğin		Tekrar Sıklığı
	Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	
B.1.Empati kurabilir.	(Özdeşim) (Başka		

insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)		
B.2.Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediği yönde yönlendirebilir. İnsanları organize edebilir, liderlik vasıflarını taşır.	-Sanki Caminin Bakım Kılavuzu -Bir Dâhiyle Konuşmak	“Osmanlı İmparatorluğu’nda elli yıla yakın bir süre mimarbaşılığı yapan imparatorluğun her yanına dağılmış çok sayıda ünlü eseri bulunan Mimar Sinan bugün bile dünyaca tanınmış mimarlara ders veriyor.” (Sanki Caminin Bakım Kılavuzu, s.124).
B.3.Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.		
B.4.Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.	-Bir Dâhiyle Konuşmak -Sanki Caminin Bakım Kılavuzu -Jules Verne’den Geleceğe Dair...	“Oktay Sinanoğlu, merkezini ABD’den Türkiye’ye taşımaktaki asıl amacını, ülkemizin gittikçe kangrenleşen sorunları konusunda insanları aydınlatmak ve ülkesine mümkün olduğunca yardımcı olmak olarak özetliyor.” (Bir Dâhiyle Konuşmak, s. 119).
B.5. Farklı ortamlarda, farklı insan topluluklarına kolaylıkla uyum sağlayabilir.	-Uzayda Bir Gün	Astronotların uzayda geçirdikleri bir günü anlatan bu metinde, onların uzaya nasıl uyum sağladıkları örneklerle açıklanmıştır. (Uzayda Bir Gün, s. 106).

B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.

Bu temada sosyal yeterlilikler boyutunun özellikle, başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır becerisi ile ilgili cümle örneklerine sıkça rastlanmaktadır. Bu sosyal becerinin önemi üzerinde yeteri kadar durulmaktadır. Bunun yanı sıra liderlik vasıflarının önemi ile ilgili cümlelere de rastlanmaktadır.

“Bilim ve Teknoloji” temasında yer alan duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek etkinlikler:

Uzayda Bir Gün Metni 2. Etkinlik (s.109).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.
- Açıklama: Metin ile ilgili sorulan sorulardan 6. soru öğrencilerin kendileri hakkında düşünmelerini sağlayacak bir sorudur.
- ETKİNLİK:

2.ETKİNLİK Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplayınız.

1. Metne göre Uluslararası Uzay İstasyonu’nda yaşayan astronotların görevi nedir?
2. Uluslararası Uzay İstasyonu’nda yaşayan astronotların düzenli olarak egzersiz yapmalarının sebebi nedir? Astronotlar düzenli olarak egzersiz yapamazlarsa ne gibi sorunlar yaşayabilirler?
3. Astronotlar, Uluslararası Uzay İstasyonu’nda dünyadakinden farklı olarak neler yapıyorlar?
4. Uluslararası Uzay İstasyonu’ndaki astronotların yaşamını kolaylaştırmak için yeni bir icat yapacak olsaydınız ne icat ederdiniz? Niçin?
5. Uluslararası Uzay İstasyonu’ndaki eşyaların duvarlara sabitlenmesinin sebebi ne olabilir?
6. Metinde bahsedilen uzay istasyonunda bulunmak ister miydiniz? Neden?
7. Bu metnin yazılış amacı nedir?

Uzayda Bir Gün Metni 5. Etkinlik (s.110).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Etkinlikte öğrenciler verilen sorulardan hareketle sunum hazırlayacaklardır. Öğrencilerin etkili iletişim becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.

• ETKİNLİK:

5.ETKİNLİK

“Derse Hazırlık” amacıyla yaptığınız çalışmalardan hareketle “Uzay ve Uzay Çalışmaları” konusunda arkadaşlarınıza bir sunum yapınız. Sunumunuzda aşağıdaki sorulara verdiğiniz cevaplardan yararlanabilirsiniz:

1. Uzay çalışmaları ilk defa ne zaman yapılmaya başlamıştır?

.....
.....

2. Uzay çalışmaları hangi amaçlarla yapılmaktadır?

.....
.....

3. Uzay çalışmaları sayesinde hangi teknolojiler geliştirilmiştir?

.....
.....

4. Uzaya gönderilen araçların teknolojik özellikleri nelerdir?

.....
.....

5. Gelecekte uzay çalışmaları konusunda neler yapılabilir?

.....
.....

Uzayda Bir Gün Metni 6. Etkinlik (s.110).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler kendilerini uzay istasyonundaki astronotların yerine koyup birer hikâye kurgulayacaklardır.
- ETKİNLİK:

6.ETKİNLİK

Kendinizi Uluslararası Uzay İstasyonu’ndaki astronotlardan birinin yerine koyunuz. Burada yaşadığınız bir olayı hikâye şeklinde kurgulayınız. Hikâyenizi kurgularken aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplardan yararlanınız. Hikâyenizi defterinize yazınız.

1. Uluslararası Uzay İstasyonu’na gitmeye nasıl karar verdiniz?

.....
.....

2. Yolda nelerle karşılaştınız?

.....
.....

3. Uluslararası Uzay İstasyonu nasıl bir yer?

.....
.....

4. Burada sizden başka kimler var ve buradakiler neler yapıyor?

.....
.....

5. Burada başınıza gelen ilginç bir olay oldu mu? Olduysa ne yaşadınız?

.....
.....

6. Burada yaşadıklarınız sizi nasıl etkiledi, size neler düşündürdü?

.....
.....

Sarımsak Soslu Makarna Metni 5. Etkinlik (s.116).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrenciler bu etkinlikte büyüklerinden öğrendikleri bir yemeğin tarifini arkadaşları ile paylaşacaklardır. Etkili iletişim becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:

Bir Dâhiyle Konuşmak Metni 2. Etkinlik (s.120).

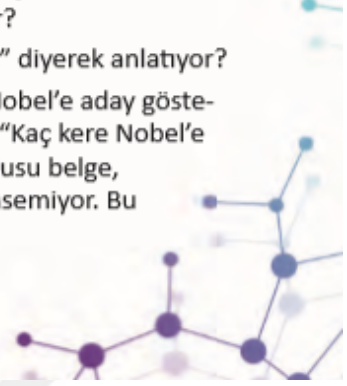
- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Metinden hareketle sorulan sorulardan 4. soruda öğrenciler kendilerini Oktay Sinanoğlu'nun yerine koyacak ve soruya o şekilde cevap vereceklerdir.

- ETKİNLİK:

2.ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplayınız.

1. Oktay Sinanoğlu'nun Türkçeye verdiği önemi metindeki hangi kısımlardan anlıyorsunuz?
2. Oktay Sinanoğlu niçin "Yale'de Bir Harika Türk", "Altın Çocuk", "Bilimin Harika Çocuğu" gibi isimlerle dünyaya tanıtılıyor olabilir?
3. Oktay Sinanoğlu, yaptığı işleri niçin "ben" yerine "biz" diyerek anlatıyor?
4. Metne göre Oktay Sinanoğlu pek çok bilim insanını Nobel'e aday göstererek onların ödül almalarını sağlamıştır. Ancak kendisi "Kaç kere Nobel'e aday gösterildik, belgelerini yolla diyorlar, iki sandık dolusu belge, üşeniyorum, yollamıyorum!" diyerek ödül almayı önemsemiyor. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Siz de yenilikler ortaya koyan büyük bir bilim insanı olmak istiyor musunuz? Eğer istiyorsanız bu durumda ülkeniz için neler yapardınız?

Bir Dâhiyle Konuşmak Metni 3. Etkinlik (s.121).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrenciler kendilerine verilen bilim insanlarından birini seçip onun hakkında bir sunum hazırlayacaklardır. Etkinlik öğrencilerin sözel ve bedensel dillerini etkili kullanmalarını sağlayacak niteliktedir.
- ETKİNLİK:

3.ETKİNLİK

Aşağıda bazı bilim insanları verilmiştir. Bilime hizmet eden bu insanlardan seçtiğiniz birini tanıtan sunumunuzu yapınız.

Vecihi Hürkuş

Jale İnan

Safiye Ali

Halil İnalçık

Cahit Arf

Fuat Sezgin

Halet Çambel

Aziz Sancar

Bu temada bulunan 31 etkinlikten 6 tanesi duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgilidir. Bu etkinlikler de özellikle etkili iletişim ve empati kurabilme becerileri ile ilgilidir. Etkinlik sayısının diğer temalarla kıyaslandığında az olduğu göz önüne alındığında duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili verilen etkinlik sayısı yeterlidir.

4.3.5. 5. TEMA: Millî Kültür Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Millî Kültür” temasına ait metinlerde duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili bulunan cümle örnekleri:

Tablo 9. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

A) Kişisel Yeterlilikler	Özelliğin Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
A.1.Kendini tanır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.			
A.2.Özgüven sahibidir.	-Çocuk Söyledi	Doğru “Şehzadebaşı benim çıraklık dönemimin Süleymaniye’yi dönemimde yaptım. Ustalık dönemimin yapısıysa Selimiye olacak. Bundan kuşkunuz olmasın.” (Çocuk Doğru Söyledi, s. 157).	2
A.3.Duygularını kontrol edebilir.			
A.4. Yeniliklere açıktır.	-Çocuk Söyledi	Doğru “Padişah, Mimarbaşı’ nın sevinçle yaptığı bu öneriye engel olmak istemedi. Camisinin Edirne’de yapılmasını buyurdu.” (Çocuk Doğru Söyledi, s. 158).	1

A.5. Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.	-Forsa	“Kara Memiş’in oğlu, vurulursun vatana hasret gidersin diyerek babasını gemide bırakmak istedi.	3
	-Dede Korkut-Boğaç Han	Kara Memiş o duramıyordu. Kılıç, kalkan istedi. Sonra gemide sallanan sancağı göstererek: Şehit olursam bunu üzerime örtün!	
	-Çocuk Doğru Söyledi	Vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir? dedi.” (Forsa, s.140).	
A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)			

5. Temada kişisel yeterlilikler ile ilgili becerilere ait cümle örneklerine 6 yerde rastlanmaktadır. Temadaki metinlerde özellikle engeller ve güçlükler karşısında amacını izleme konusunda kararlıdır, becerisi ile ilgili örnek cümle yeterli sayıdadır. Metinler öğrencilere özgüven ve yeniliklere açık olma becerilerinin kazandırılmasına da yardımcı olabilecek niteliktedir.

Tablo 10. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

B) Sosyal Yeterlilikler	Özelliğın Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)	-Dede Korkut-Boğaç Han	Bu dinleme metnini dinlerken öğrencilerden kendilerini hikâyedeki Boğaç Han karakterinin yerine koymaları istenmektedir.	1
B.2.Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediğı yönde yönlendirebilir. İnsanları	-Çocuk Doğru Söyledi	“Kese kese altınlar, bu yaşlı bahçivanı kandıramadı. Ne ettilerse adam bahçesini vermiyordu. Sinan yaşlı	1

organize edebilir, liderlik vasıflarını taşır.		bahçıvanı bahçesini vermeye razı etti.” (Çocuk Doğru Söyledi, s. 158).	
B.3.Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.	-Çocuk Doğru Söyledi	Mimar Sinan’ın küçük bir çocuğun kalbini kırmamak amacıyla minareyi çocuğun istediği şekilde düzeltmeye çalışması. (Çocuk Doğru Söyledi, s. 159).	1
B.4.Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.			
B.5. Farklı ortamlarda, farklı insan topluluklarına kolaylıkla uyum sağlayabilir.			
B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.	-Dede Korkut-Boğaç Han	“Obamızı coşkun akan bir nehrin etrafında kurmuştuk. İnsanlar dayanışma içinde ve huzurlu yaşardı.” (Dede Korkut-Boğaç Han, s. 153).	1

Temada sosyal yeterlilikler boyutuna özellikle 2 metinde sık sık yer verilmiştir. “Dede Korkut” ve “Çocuk Doğru Söyledi” metinleri öğrencilere empati kurabilme, liderlik vasıflarını taşıma, sorunlara farklı çözümler üretebilme, içinde bulunduğu gruba uyum sağlama gibi becerilerin kazandırılmasında yardımcı olabilecek niteliktedir.

“Millî Kültür” temasında yer alan duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek etkinlikler:

Anadolu Sevgisi Metni 5. Etkinlik (s.137).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.
- Açıklama: Etkinlikte öğrenciler verilen süre içinde bir grup çalışması yaparak konuşma hazırlayacaklardır. Grupla çalışabilme becerisini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.

ETKİNLİK:

- 5.ETKİNLİK** Dörder kişilik gruplara ayrılınız ve grup içinde bir sözcü belirleyiniz. “Ülkemizin tarihî ve doğal güzelliklerinin korunması için neler yapılmalıdır?” sorusundan hareketle grup olarak hazırlıklı bir konuşma planlayınız. Öğretmeninizin belirleyeceği süre bitiminde grup sözcüleri konuşmalarını sırayla sunacaktır.

Anadolu Sevgisi Metni 7. Etkinlik (s.137).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Öğrenciler kendilerini Türkiye’yi yurt dışında tanıtan birinin yerine koyarak ülkelerini tanıtacaktırlar.
- ETKİNLİK:

- 7.ETKİNLİK** a) Türkiye’nin tanıtımıyla ilgili videoyu izleyiniz. Kendinizi, Türkiye’yi yurt dışında tanıtan biri olarak hayal ediniz ve aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Türkiye’nin tanıtımıyla ilgili neler hazırlarsınız?

.....

2. Türkiye’nin en çok hangi özelliğinin yabancılar tarafından bilinmesini isterdiniz? Niçin?

.....

3. Yabancıları Türkiye’ye davet etmek için bir slogan üretiniz.

.....

Forsa Metni 5. Etkinlik (s.143).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.) ve B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Öğrenciler kendilerini metindeki Kara Memiş’in yerine koyarak metni tamamlayacak bir konuşma hazırlayacaklardır.

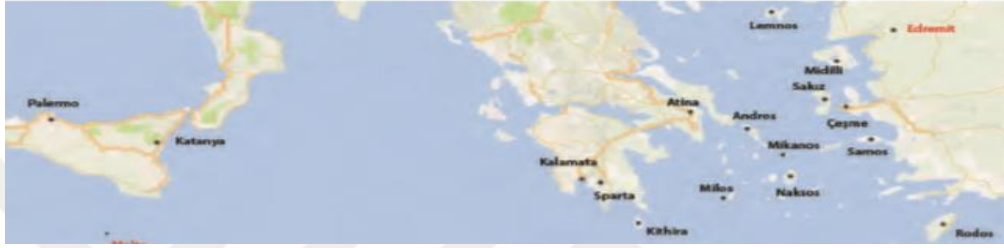
- **ETKİNLİK:**

5.ETKİNLİK

Kara Memiş, oğlu Turgut Bey ile beraber cenk ettikten sonra deniz yoluyla Malta Adası'ndan memleketi Edremit'e dönecektir. Kendinizi metnin kahramanı Kara Memiş'in yerine koyunuz. Aşağıdaki haritaya, memlekete dönebileceğiniz rotayı çiziniz. Daha sonra aşağıdaki bilgilerden, sorulardan ve hayal gücünüzden hareketle konuyla ilgili bir konuşma planlayınız.

Forsa hikâyesinin geçtiği dönemde, savaş ve ulaşım için en önemli araç gemiydi. Zamanın teknolojisine göre gemilerin asıl malzemesi ahşaptı. Kürekle ve yelkenle hareket ederlerdi. Fırtınaya ve çok dalgalı sulara dayanıklı değillerdi. Önemli bir ticaret yolu olması sebebiyle Akdeniz'de birçok ülke hâkimiyet kurmak istiyordu. Malta Adası İtalya'nın güneyinde bulunan önemli bir adayı.

1. O dönemin ulaşım imkânlarını, teknolojisini, doğa şartlarını ve denizde karşılaşılabileceğiniz zorlukları düşünerek yolculuğunuzun ne kadar süreceğini planlayınız.
2. Rotanız üzerinde nerelere uğramanız gerekebilir?
3. Yolculuk süresince başınıza neler gelebilir?
4. Yolculuk esnasında ve memleketinize ulaştığınızda neler hissettiniz?

Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor Metni 6. Etkinlik (s.151).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler bir enstrüman tanıtmak üzere sunum hazırlayıp arkadaşlarına sunacaklardır. Etkili iletişim becerilerini geliştirebilecek bir etkinliktir.
- **ETKİNLİK:**

6.ETKİNLİK Sevdiğiniz bir enstrümanı tanıtmak amacıyla hazırlamış olduğunuz sunumunuzu yapınız.

Dede Korkut- Boğaç Han Metni 6. Etkinlik (s.156).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıtır, kendi duygu ve düşüncelerini anlatır ve A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler çizgi filmdeki kahramanlar gibi bir kahramanlık yaparak isim alacaklarını düşünüp nasıl bir kahramanlık yapmak istediklerini anlatan bir konuşma yapacaklardır. Öğrencilerin kendilerini tanımları ve etkili iletişim becerilerinin gelişmesi açısından önemli bir etkinliktir.

- ETKİNLİK:

6.ETKİNLİK Aşağıdaki bilgilerden ve sorulardan hareketle konuşmanızı yapınız.

Çizgi filmde çocuklar yaptıkları kahramanlığa göre isim almaktadır. O dönemde yaşadığınızı hayal ediniz.

1. İsim almak için nasıl bir kahramanlık yaptınız?
2. Bu kahramanlık sonucunda hangi ismi almak isterdiniz?

Tema Değerlendirme Soruları Soru 4 (s. 161).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Öğrenciler bu soruda Yavuz Sultan Selim'in metinde geçen davranışını yorumlayacaklardır.
- ETKİNLİK:
4. "Ne var ki fazla bir şey ikram edemeyeceği için üzgündür. Padişah, onun üzüntüsünü gidermek için:
— Bu akşamki kismetimiz ne güzel, ne lezzetli çorba bu, diye iltifat eder." metinden alınan bu bölümden hareketle Yavuz Sultan Selim'in davranışını yorumlayınız.

.....

Bu temada bulunan 36 adet etkinlikten 6 tanesi duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgilidir. Özellikle etkili iletişim ve empati kurabilme becerilerini geliştirici etkinlikler yer almaktadır. Etkinlik sayısı az olsa da öğrencilere gerçek hayattan kesitler sunularak oluşturulan etkinlikler sözü edilen becerileri geliştirebilecek niteliktedir.

4.3.6. 6. TEMA: Okuma Kültürü Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

"Okuma Kültürü" temasına ait metinlerde duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili bulunan cümle örnekleri:

Tablo 11. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

A) Kişisel Yeterlilikler	Özelliğin Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
A.1.Kendini tanır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.			
A.2.Özgüven sahibidir.	-Keramet Kavukta mı?	“... Yapamadım mademki / Akıl akıldan üstün / Başkası okur belki.” (Keramet Kavukta mı? , s. 189).	1
A.3.Duygularını kontrol edebilir.			
A.4. Yeniliklere açıktır.	-Kitabın Serüveni	“... Kendimi birdenbire / Makinelerde buldum. / Çok şey geçti başımdan / Bembeyaz kâğıt oldum.” (Kitabın Serüveni, s. 172). (Bir kavak ağacının kitaba dönüşme hikâyesini anlatan bu şiiir değişime ve yeniliklere açık olabilmeyi de öğütlemektedir.)	1
A.5. Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.	-Karikatür -Küçük Şeylerin Hikâyesi	“Ali Emîrî Efendi’nin bir sahafta rastladığı Divânu Lugâti’t- Türk’ü almak için parasının çıkışmaması bunun üzerine çevresindekilerden ödünç paralar olarak bu eseri satın alması ve eseri bu şekilde Millet Kütüphanesi’ne kazandırması.” (Küçük Şeylerin Hikâyesi, s. 184).	2
A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır.	-Karikatür	Karikatür metni görsel okumaya dayalıdır. Öğrencilerden verilen	

(Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)	-Küçük Hikâyesi	Şeylerin karikatürleri incelemeleri ve yorumlamaları istenmektedir. Metin etkili iletişimin tüm unsurlarını geliştirebilecek niteliktedir. (Karikatür, s. 178).	1
---	-----------------	---	---

Bu temada duygusal ve sosyal zekâ alanının kişisel yeterlilikler boyutu ile ilgili becerilerin hemen hepsine örnek sayılabilecek cümlelere yer verilmiştir. Temadaki metinler bu zekâ alanını geliştirebilecek nitelikte cümlelere sahiptir.

Tablo 12. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

B) Sosyal Yeterlilikler	Özelliğin Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)			
B.2.Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediği yönde yönlendirebilir. İnsanları organize edebilir, liderlik vasıflarını taşır.			
B.3.Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.	-Keramet Kavukta mı?	“Hoca hemen çıkarır başındaki kavuğu / -Keramet sendeyse der / Hadi kavuk sen oku!” (Keramet Kavukta mı? , s. 189).	1
B.4.Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.	-Keramet Kavukta mı?	“Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için her ülkede bir tane Millî Kütüphane olması çok önemli.” (Küçük Şeylerin Hikâyesi, s.184).	2

	-Küçük Şeylerin Hikâyesi		
B.5. Farklı ortamlarda, farklı insan topluluklarına kolaylıkla uyum sağlayabilir.	-Küçük Şeylerin Hikâyesi	“Ali Emîrî Efendi sahaflar çarşısına gidip orada uzun zaman geçiren kitapları inceleyen ve sahaflar tarafından çok sevilen birisi olmuştur.” (Küçük Şeylerin Hikâyesi, s.184).	1
B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.			

6. Temada bulunan metinlerde sosyal yeterlilikler boyutundaki becerileri geliştirecek cümlelere 4 yerde rastlanmaktadır. Öğrencilerin bu alandaki becerileri özümsemeleri açısından faydalı fakat sayı olarak az cümle bulunmaktadır.

“Okuma Kültürü” temasında yer alan duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek etkinlikler:

Okuma Kitaplarım Metni 3. Etkinlik (s.167).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Metin ile ilgili sorulan sorulardan 4. soru öğrencilerin kendilerini metnin yazarı yerine koyarak cevaplamaları gereken bir sorudur.
- ETKİNLİK:

3.ETKİNLİK Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplayınız.

1. Yazar okuma kitaplarındaki resimleri nasıl betimliyor? Anlatınız.
2. Ders kitaplarınızı aldığınızda siz de yazarın hissettiği gibi hissediyor musunuz? Niçin?
3. Yazar gelecek derslerde okuyacağı okuma parçalarının resimlerine baktığında neler hayal etmektedir?
4. Yazar okuma kitaplarına niçin özlem duymaktadır? Açıklayınız.
5. Sizin de yazar gibi okumayı özlediğiniz kitaplarınız var mı?

Okuma Kitaplarım Metni 7. Etkinlik (s.169).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrencilerden etkinlikte verilen söz ile ilgili bir konuşma planlamaları ve konuşma yaparken beden dillerini etkili bir biçimde kullanmalarını istenmektedir.
- ETKİNLİK:
7.ETKİNLİK Aşağıdaki sözü açıklamak amacıyla bir konuşma planlayınız. Konuşma esnasında beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya özen gösteriniz.

Okuma Kitaplarım Metni 8. Etkinlik (s.170).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrencilerin yazma ve okuma becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.

- ETKİNLİK:

8.ETKİNLİK

Yazar, metinde okuma kitaplarına duyduğu özlemi dile getirmiştir. Aşağıdaki kavram havuzundan kelimeler seçerek okuma yazma öğrendiğiniz kitaplarınız ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir yazı yazınız.

Kitabın Serüveni Metni 2. Etkinlik (s.173).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Metin ile ilgili sorulan sorulardan 4. soru öğrencilerin kendilerini metindeki ağaç yerine koyarak cevaplandırmaları gereken bir sorudur.

- ETKİNLİK:

2.ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiirden hareketle cevaplayınız.

1. Okuduğunuz şiirin kahramanı kimdir?
2. Kahramanın başına neler gelmektedir? Kısaca anlatınız.
3. Şiirin son bölümünde geçen "Sıkıntılı da olsa, / Benimle tatlı geçer / En uzun yolculuklar." dizelerini yorumlayınız.
4. Sizce, ağaç kitaba dönüşmekten memnun mudur? Bunu şiirdeki hangi ifadelerden çıkarıyorsunuz?
5. Kâğıt israfıyla ilgili neler düşünüyorsunuz? Açıklayınız.

Kitabın Serüveni Metni 7. Etkinlik (s.176).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)

- Açıklama: Etkinlikte öğrencilerden kendilerini metindeki kavak ağacı yerine koyarak bir şiir yazmaları istenmektedir. Bu etkinlik öğrencilerin empati kurma becerilerini geliştirebilecek niteliktedir.

- ETKİNLİK:

7.ETKİNLİK Kendinizi şiirdeki kavak ağacının yerine koyarak duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir şiir yazınız. Şiirinize uygun bir başlık belirleyiniz.

.....

Bir ağaç olsam

.....

.....

.....

Kitabın Serüveni Metni 8. Etkinlik (s.177).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrencilerin yazma ve okuma becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:

8.ETKİNLİK Aşağıdaki yönergeden hareketle defterinize bir hikâye yazınız. Hikâyenizi yazarken yazım kılavuzundan yararlanabilir ve yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanabilirsiniz.

Hikâye Unsurları:

Yer: Bir orman köyü.

Zaman: İlbahar

Kişiler: Ali (12-15 yaşlarında, öğrenci), Mehmet (40-45 yaşlarında, Ali'nin babası), Ayşe (40-45 yaşlarında, Ali'nin annesi), Zeynep (12-15 yaşlarında, Ali'nin arkadaşı), Hasan (12-15 yaşlarında, Ali'nin arkadaşı)

Olay: Orman köyündeki ağaçların kesilmesi.

Karikatür Metni 1. Etkinlik (s.179).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.

- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler karikatürlerin vermek istedikleri mesajları bulacaklardır. Daha sonra siz olsaydınız bu mesajı nasıl verirdiniz? sorusuna cevap verecek yani kendi duygu ve düşüncelerini yansıtacaklardır.

- ETKİNLİK:

1.ETKİNLİK Aşağıdaki yönergeleri izleyerek karikatürleri yorumlayınız.

Karikatürde verilmek istenen mesaj nedir?

.....

.....

.....

Siz olsaydınız bu mesajı nasıl karikatürize ederdingiz? Yandaki bölüme kendi çiziminizi yapınız.

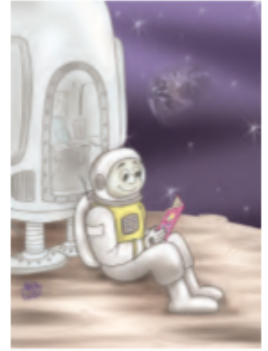
Karikatürde verilmek istenen mesaj nedir?

.....

.....

.....

Siz olsaydınız bu mesajı nasıl karikatürize ederdingiz? Yandaki bölüme kendi çiziminizi yapınız.

Karikatür Metni 2. Etkinlik (s.180).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar ve B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler kendilerine verilen karikatürü yorumlayıp karikatürdeki mesaja katılıp katılmadıklarını söyleyeceklerdir. Kendilerini karikatüristin yerine koymaları ve kendi bakış açılarını fark etmeleri açısından önemli bir etkinliktir.

- ETKİNLİK:
2.ETKİNLİK Aşağıdaki sorulardan ve karikatürden hareketle bir konuşma planlayınız.

- Karikatüristin bu karikatürle vermek istediği mesaj ne olabilir?
- Karikatüristin vermek istediği mesaja katılıyor musunuz?
- Karikatüre uygun bir slogan üretiniz.

Karikatür Metni 4. Etkinlik (s.181).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar ve B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler kendilerini verilen metnin yazarının yerine koyup a bölümüne cevap vereceklerdir. Daha sonra karikatürün evrenselliği konusu hakkında kendi fikirlerini söyleyeceklerdir.
- ETKİNLİK:

4.ETKİNLİK

Bir İletişim Biçimi Olarak Karikatür

(...)

Farklı farklı toplumlardan ya da farklı gruplardan insanlar bir karikatüre baktığında o toplumun dilini hiç bilmeseler de verilmek istenen iletiyi rahatlıkla anlayabilir ve yorum yapabilirler. (...)

İletişim; kişiler arası, toplumlar arası ya da birey ile toplum arasında oluşan bir süreçtir. Bir kişinin toplumla yüz yüze kurduğu iletişimde ulaşabileceği insan sayısı sınırlıdır. Ancak karikatürcü uygun zemin oluştuğunda çizgileriyle bütün dünya insanlarına seslenme olanağı bulmaktadır.

Karikatürün iletişimle olan ilişkisi ve iletişimdeki yeri çok farklı boyutlarda ele alınabilir. Bu konunun değişik açılardan irdelenmesi şüphesiz ki hem karikatürcü hem de toplum açısından son derece önem taşımaktadır.

*Hakkı USLU
(Kısaltılmıştır.)*

a) Yukarıdaki metinde yazarın "karikatürün evrenselliği" hakkındaki düşüncesi nedir?

.....

b) Karikatürün evrenselliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....

Küçük Şeylerin Hikâyesi Metni 4. Etkinlik (s.186).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6.Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.) ve B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Öğrenciler kendilerini bir kütüphane görevlisi yerine koyacaklardır. Bu sayede empati kurarak düşüneceklerdir. Kütüphane görevlisi olarak kütüphanelerine gelen ziyaretçilere bir konuşma hazırlayacaklardır. Etkili iletişim becerilerini geliştirebilecekleri bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:

4.ETKİNLİK Kendinizi bir kütüphane görevlisi olarak düşününüz. Kütüphanenize gelen ziyaretçiler için kütüphanenizi tanıtan bir konuşma planlayınız. Konuşma planınızı oluştururken aşağıdaki sorulardan faydalanabilirsiniz.

1. Kütüphanenizin kuruluş tarihi nedir? Kim tarafından yaptırılmıştır? Adını nereden almıştır?
2. Kütüphanenizde kaç kitap var? Kütüphanenizde hangi tür kitaplar bulunmaktadır?
3. Kütüphanenizde kaç kişi görev yapmaktadır?

Tema Değerlendirme Soruları 3. Soru (s.191).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Öğrenciler bu soruda kitap okurken kahramanlarla kendilerini özdeşleştirip özdeşleştirmediklerini cevaplayacaklardır.
- ETKİNLİK:

b. Siz de kitap okurken kitap kahramanlarıyla kendinizi özdeşleştirir misiniz? Onlarla dostluk kurar mısınız? Açıklayınız.

.....
.....

Temadaki 38 etkinlikten 11 tanesi duygusal ve sosyal zekâyı geliştirebilecek niteliktedir. Bu etkinlikler özellikle öğrencilerin kendilerini tanımaları, kendi görüş ve düşüncelerini ifade edebilmeleri ve kendilerini karşısındaki kişi yerine koyabilmeleri gibi becerilerini geliştirebilecek niteliktedir.

4.3.7. 7. TEMA: Sağlık Spor Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Sağlık Spor” temasına ait metinlerde duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili bulunan cümle örnekleri:

Tablo 13. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

A) Kişisel Yeterlilikler	Özelliğın Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
A.1.	Kendini tanır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.		
A.2.	Özgüven sahibidir.		
A.3.	Duygularını kontrol edebilir.		
A.4.	Yeniliklere açıktır.		
A.5.	Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.		
A.6.	Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)		

Bu temadaki metinlerde duygusal ve sosyal zekâ alanının kişisel yeterlilikler boyutuna ilişkin herhangi bir cümle örneğine rastlanmamıştır. Sağlık ve spor temasında öğrencilerin özgüvenlerini geliştirebilecek ya da engeller karşısında amaçlarını izleme konusunda kararlı olabilmelerini sağlayacak metinler tercih edilebilirdi.

Tablo 14. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler”
Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

		Özelliğın		
B) Sosyal Yeterlilikler		Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)		-Hasta	“A, elbette! Sen bir ayak deyip geçme, bin bir damarı var. Her biri bir yana bağı. Benim kendi başımın geçti kolay mı?” (Hasta, s. 217). (Hastayı ziyarete gelen kişilerin kendilerini onun yerine koyabilmeleri.)	1
B.2. Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediğı yönde yönlendirebilir. İnsanları organize edebilir, liderlik vasıflarını taşır.		- Anadolu'nun Cirit Oyunları	“Obanın yaşlıları toplanır. Karşı obanın ileri gelenleri ile konuşur, anlaşırlar.” (Anadolu'nun Cirit Oyunları, s. 194).	1
B.3. Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.		-Bilinçsiz İlaç Kullanımı	“Bu istediğınız ilacın sizin ağrıyan bölgelerinizle bir alakası yok. Siz bence acilen bir doktora gitmelisiniz. Çünkü bu ağrılar ciddi bir hastalığın belirtisi olabilir.” Bilinçsiz İlaç Kullanımı, s. 212).	1
B.4. Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.		-Bilinçsiz İlaç Kullanımı -Hasta (2 yerde) -Anadolu'nun Cirit Oyunları	“Komşuları hatır sormaya geliyorlar. İki gündür evde yaşayış değişmiş, herkesten sıcak bir sevgi görüyor. Karısı sanki o eski karısı değil, tanıdıkları eski tanıdıkları değil. Hepsinde yalan da olsa tatlı bir sokulganlık bir yaltaklık var.” (Hasta, s. 216).	4
B.5. Farklı ortamlarda, farklı insan topluluklarına				

kolaylıkla sağlayabilir.	uyum		
B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.	-Anadolu'nun Cirit Oyunları	“İki obadan iki hakem seçer, meydana sürerler. Yiğitler bir savaş düzeni içinde vuruşmaya başlarlar. Sonunda hakemler en çok isabet almış tarafı yenilmiş sayarak çatışmayı durdururlar...” (Anadolu'nun Cirit Oyunları, s. 195).	1

7. Temada sosyal yeterlilikler boyutu ile ilgili cümle örneklerine sıkça rastlanmaktadır. Bu zekâ alanının hemen her kazanımına örnek olabilecek cümleler tespit edilmiştir.

“Sağlık Spor” temasında yer alan duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek etkinlikler:

Anadolu'nun Cirit Oyunları Metni 4. Etkinlik (s.197).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler resmi verilen festival alanında nereleri gezmek isteyeceklerini anlatacaklardır. Daha sonra bu alana eklemek istedikleri bir bölümü tanıtacaklardır. Öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerini sağlayacak bir etkinliktir.

- **ETKİNLİK:**

4.ETKİNLİK Dünya Etnospor Konfederasyonu, geleneksel sporlarımızın günümüzde yaşatılması amacıyla Etnospor Festivali düzenlemektedir. Aşağıda festival alanı için hazırlanan harita yer almaktadır. Haritayı inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Siz, bu festivale katılıyor olsaydınız ziyaret edeceğiniz ilk bölüm neresi olurdu? Niçin?

.....
.....
.....

2. Haritada uçak resminin kullanılmasının sebebi ne olabilir?

.....

3. Festival alanında eksik olduğunu düşündüğünüz bir bölüm var mı? Alana hangi bölümü eklemek isterdiniz? Niçin?

.....

Anadolu'nun Cirit Oyunları Metni 5. Etkinlik (s.197).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler cirit oyununu arkadaşlarına tanıtmak amacıyla birer konuşma hazırlayacaklardır. Öğrencilerin etkili iletişim becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.

- **ETKİNLİK:**

5.ETKİNLİK Sınıf arkadaşlarınızın cirit oyunu hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve geleneksel oyunlarımızı beğenmediklerini varsayınız. Onlara cirit oyununu tanıtan bir konuşma yapınız.

Anadolu'nun Cirit Oyunları Metni 9. Etkinlik (s.199).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler sevdikleri bir oyunu tanıtacaktırlar. Yazma, dinleme, okuma becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.

- ETKİNLİK:

9.ETKİNLİK

Aşağıdaki bölümleri doldurarak sevdiğiniz bir oyunu tanıtırız.

Oyunun Adı :

Oyuncu Sayısı :

Oyun Alanı :

Oyunun Kuralları :

.....

Nasıl Oynanır? :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sağlıklı Yaşıyorum Metni 4. Etkinlik (s.205).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Öğrenciler sağlıklı yaşam hakkında konuşma yapacaklardır. Konuşma ve dinleme becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.

- ETKİNLİK:

4.ETKİNLİK

Görsellerden hareketle sınıf arkadaşlarınıza “sağlıklı yaşam” hakkında bir konuşma yapınız. Sorular sorarak arkadaşlarınızı da konuşmanıza dâhil ediniz.

Sağlıklı Yaşıyorum Metni 9. Etkinlik (s.207).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.
- Açıklama: Öğrencilerden kendi mideleri adına kendilerine birer mektup yazmaları istenen bu etkinlik öğrencilere kendilerini tanıtabilecek niteliktedir.

- ETKİNLİK:

9.ETKİNLİK Mideniz mektup yazabilseydi size neler söylerdi?

Sevgili

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cazgır Metni 5. Etkinlik (s.210).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler ülkemizi olimpiyatlarda temsil edecek olsalar hangi alanda yarışmak isteyeceklerini açıklayacaklardır. Kendi duygu, düşünce ve yeteneklerini keşfedebilmelerini sağlayacak nitelikte bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:

5.ETKİNLİK

Mete GAZOZ, 17 yaşındayken ülkemiz adına 2016 Rio Olimpiyat Oyunları'na katıldı. Genç yaşına rağmen okçuluk müsabakalarında gösterdiği başarıyla dikkat çekti. Siz, ülkemizi olimpiyat oyunlarında temsil edecek olsanız hangi alanda yarışmak isterdiniz, niçin?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cazgır Metni 6. Etkinlik (s.210).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Teknoloji kullanarak iletişim kurmak günümüzde çok yaygınlaşmıştır. Bu etkinlikte de öğrenciler teknolojiyi kullanarak iletişim becerilerini geliştireceklerdir. Etkinlikte öğrencilerden kısa mesaj yazmaları istenmektedir.
- **ETKİNLİK:**

6.ETKİNLİK

Türk kültürünün en eski spor etkinliklerinden biri olan Kırkpınar Güreşleri'ne, yurt dışında yaşayan bir arkadaşınızı davet etmek için kısa mesaj yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bilinçsiz İlaç Kullanımı 2. Etkinlik (s.212).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.) ve B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler izledikleri kısa filmdeki kişilerin beden dillerini yorumlayacaklardır. Kendilerini onların yerine koyarak anlatmak istediklerini yazacaklardır.

- ETKİNLİK:

2.ETKİNLİK

İzlediğiniz videodaki oyuncuların beden dilleri ile ne anlatmak istediklerini boşluklara yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bilinçsiz İlaç Kullanımı 4. Etkinlik (s.213).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.4.Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.
- Açıklama: Etkinlikte öğrenciler bilgileri verilen ilacın doğru kullanım şekillerini bulacaklardır. Başkalarının ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak doğru kullanan kişileri belirleyeceklerdir.
- ETKİNLİK:

4.ETKİNLİK

Kullanım şekli ve dozu:

Hekim tarafından başka şekilde tavsiye edilmemişse :
Erişkinlerde günde 3 defa 1-2 tablet, tercihen yemeklerden sonra çiğnenmeden bir miktar sıvı ile yutulur. Romatizmalı hastalıklarda doz, hekim tavsiyesi ile günde 4 defa 2 tablete çıkarılabilir. 7-15 yaş grubunda günde 2 veya 3 defa 1 tablet verilebilir. 7 yaşından küçük çocukların kullanımı için uygun değildir. Kalp ve şeker hastalarının ilacı kullanımı, doktor kontrolünde mümkündür.

Yukarıda bir ilacın kullanım şekli ve dozu ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerden hareketle ilacı doğru kullanan kişileri bularak alttaki bölüme yazınız.

Yalçın: 6 yaşındaki kızıma bu ilacı günde 3 defa, 1 tablet şeklinde veriyorum.
Nalan: 32 yaşındayım, bu ilacı günde 3 defa, 2 tablet olarak kullanıyorum.
Kağan: 11 yaşındayım, bu ilacı günde 2 defa, 3 tablet olarak kullanıyorum.
Filiz: 45 yaşındayım, şeker hastasıyım, bu ilacı doktora danışarak kullanmaya başladım. İlacı günde üç defa 1 tablet olarak kullanıyorum.
Hüseyin: Kalp hastalığım var, benim gibi kalp hastası olan bir arkadaşşıma doktor önermiş. Onun tavsiyesi ile ben de günde 3 defa, 1 tablet olarak kullanıyorum.
Bircan: Romatizma hastasıyım, bu ilacı günde 4 defa, 2 tablet olarak kullanıyorum.
Öykü: 8 yaşındayım, bu ilacı günde 3 defa 1 tablet olarak kullanıyorum.

İlacı doğru kullanan kişiler:

Bilinçsiz İlaç Kullanımı 5. Etkinlik (s.213).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.4.Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.
- Açıklama: Etkinlikte öğrencilerden bilinçsiz ilaç kullanan arkadaşlarına tavsiye vermeleri istenmektedir.
- ETKİNLİK:

5.ETKİNLİK Aşağıdaki ifadelerin sizin dâhil olduğunuz bir sosyal medya grubunda paylaşıldığını düşününüz. Boş bırakılan yere kendi görüşünüzü yazınız.

Akın: Arkadaşlar İnternet'te bir ilaç reklamı gördüm, zihin açıcıymış. Öğrencilere tavsiye ediliyor.

Gönül: Tam bize göre! 😎

Akın: Kesinlikle haklısın! Sipariş versem mi acaba? 😊

Alper: İlacın Sağlık Bakanlığı onayı var mı?

Akın: Bilmiyorum ki. Ne olacak, altı üstü bir ilaç! 😊

.....:

Bilinçsiz İlaç Kullanımı 6. Etkinlik (s.214).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.4.Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.
- Açıklama: Etkinlikte öğrenciler antibiyotiği yanlış kullanan kişilerin yanlışlarını düzeltereklerdir.

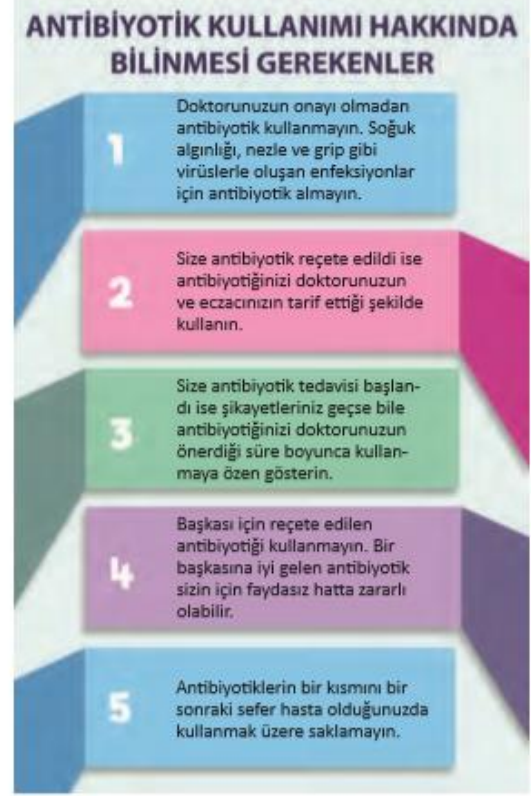
- ETKİNLİK:

6.ETKİNLİK

“Antibiyotik Kullanımı Hakkında Bilinmesi Gerekenler” broşürünü inceleyiniz. Ece, antibiyotik kullanımı ile ilgili bazı hatalar yapmıştır. Broşürden hareketle Ece’nin hatalarını örnekteki gibi tespit ediniz.

- Doktor, kardeşime bu antibiyotiği vermişti, sanırım bana da iyi gelir. (4)
- Antibiyotiklerden bir kısmını ecza dolabımda saklıyorum ki yine hasta olursam kullanırım. ()
- Antibiyotik genelde günde bir defa alınır, ben de günde bir defa kullansam yeterli olur. ()
- Soğuk algınlığımdan dolayı burnum çok akıyordu, hemen bir antibiyotik aldım. ()
- Doktorun verdiği antibiyotikler tam olarak bitmedi ama kendimi iyi hissedince kullanmayı bıraktım. ()

Bilinçsiz İlaç Kullanımı 7. Etkinlik (s.214).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.
- Açıklama: Etkinlikte öğrenciler kendilerini bir bilim insanı yerine koyup insanlığın hangi sorununa çare bulmak isteyeceklerini anlatacaklardır.

• ETKİNLİK:

7.ETKİNLİK a) Bilim insanları ile ilgili bilgileri okuyunuz.

Louis Pasteur (Lui Pastör), geliştirdiği aşı ile “kuduz hastalığı”na çare bulmuştur.

Hulusi Behçet, tüm dünyada kendi adı ile anılan “Behçet hastalığı”nı ilk kez tanımlamıştır.

Alexander Fleming (Aleksandır Filemink) Penisilin’i bularak insan vücudunda hastalık yapan bakterileri yok edebilmemizi sağlamıştır.

b) Siz de bir bilim insanı olduğunuzu düşünün. İnsanlığın hangi sorununa çare bulmak isterdiniz, niçin?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bu temadaki 41 etkinlikten 12 tanesi duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgilidir. Duygusal ve sosyal zekâ alanının çeşitli becerilerini kazandırmada yardımcı olabilecek etkinlikler tespit edilmiştir. Etkinlikler sayıca yeterli ve nitelik olarak bu zekâ alanlarını geliştirebilecek niteliktedir.

4.3.8. 8. TEMA: Doğa ve Evren Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Doğa ve Evren” temasına ait metinlerde duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili bulunan cümle örnekleri:

Tablo 15. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Kişisel Yeterlilikler” Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

A) Kişisel Yeterlilikler	Özelliğin Bulunduğu Metin/ Metinler	Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.			
A.2.Özgüven sahibidir.			

A.3. Duygularını kontrol edebilir.			
A.4. Yeniliklere açıktır.	-Kuş Ağacı	Dinleme metninde kuş ağacı beyaz kuşun farklı tekliflerini (kendisini küllerinden yeniden yaratma gibi...) kabul etmiş ve yeniliklere açık olduğunu göstermiştir. (Kuş Ağacı, s. 242).	1
A.5. Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.	-Kuş Ağacı -Eyvah! Ormanda Kayboldum!	“... Buna da bir çözüm var. Yönünüzü bulmak için pusula yapabilirsiniz. Size iğne gibi bir çubuk gerekir. Bunu bir mıknatıs haline çevirmek için durgun elektrikten yararlanın.” (Eyvah! Ormanda Kayboldum! s. 247).	2
A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)	-Kuş Ağacı	Bu dinleme metninde bazı yerlerde metin duraklatılmış ve öğrencilerin bir sonraki olayı tahmin etmeleri istenmiştir. Öğrencilerin konuşma ve dinleme gibi iletişim becerilerini geliştirebilir nitelikte bir metindir. (Kuş Ağacı, s. 242).	1

Bu temada kişisel yeterlilikler boyutuna ilişkin cümle örnekleri sadece iki metinde yoğunlaşmış diğer metinlerde ihmal edilmiştir. Metinlerde duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili cümle sayısı az olmakla birlikte bu zekâ alanını geliştirebilecek nitelikte olmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 16. Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanıyla İlgili “Sosyal Yeterlilikler”
Boyutuna İlişkin Özelliklerin Metinlere Göre Dağılımı

Özelliğın		Cümle Örnekleri / Açıklamalar	Tekrar Sıklığı
B) Sosyal Yeterlilikler	Bulunduğı Metin/ Metinler		
B.1. Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)			
B.2. Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediğı yönde yönlendirebilir. İnsanları organize edebilir, liderlik vasıflarını taşır.	-Kuş Ağacı	Metindeki beyaz kuşun kuş ağacını istediğı yönde etkileyebilmesi liderlik vasıflarının olduğunu göstermektedir. (Kuş Ağacı, s. 242).	1
B.3. Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.	-Eyvah! Ormanda Kayboldum!	“Düşünün bakalım ormanda kaybolsanız neler yapardınız?” (Eyvah! Ormanda Kayboldum! , s. 246).	1
B.4. Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır.	-Reçete	“Dost ve hasta ziyaretlerini unutmayınız, yaşlıları hatırlayınız. Onlara giderken bir deste hanımeli, bir iki sap iğde çiçeğı, kır lalesi falan götürünüz.” (Reçete, s. 229).	1
B.5. Farklı ortamlarda, farklı insan topluluklarına kolaylıkla uyum sağlayabilir.			
B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.			

8. Temada sosyal yeterlilikler boyutu ile ilgili cümlelere 3 yerde rastlanmaktadır. Metinlerdeki bu cümleler duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirme konusunda yetersiz ve az bulunmuştur.

“Doğa ve Evren” temasında yer alan duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek etkinlikler:

Yüksek Evde Oturanların Türküsü Metni 2. Etkinlik (s.223).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.
- Açıklama: Metin ile ilgili verilen sorulardan 3. soru öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini katarak cevaplamaları gereken bir sorudur.
- ETKİNLİK:

2.ETKİNLİK Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiirden hareketle cevaplayınız.

1. Şair, şiirde nelerden şikâyet ediyor?

.....
.....
.....
.....

2. Şairin şikâyet ettiği durum hakkında siz ne düşünüyorsunuz? Düşüncelerinizi yazınız.

.....
.....
.....
.....

3. Siz olsaydınız, şiirinizde nelerden bahsederdiniz?

.....
.....
.....
.....

4. Şiirle ilgili iki soru da siz yazınız ve arkadaşlarınıza sorunuz.

Sorularım:

- a.
b.

Yüksek Evde Oturanların Türküsü Metni 8. Etkinlik (s.227).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.3.Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.
- Açıklama: Etkinlikte öğrenciler kendilerinden yardım isteyen bir arkadaşlarının sorununa farklı çözüm yolları önereceklerdir.

- ETKİNLİK:

8.ETKİNLİK Farklı bir şehirde yaşayan arkadaşınızın size aşağıdaki e-postayı gönderdiğini hayal ediniz. Metindeki soruna bir çözüm üreterek arkadaşınıza bir e-posta gönderiniz. E-posta üzerindeki kime ve konu kısımlarını doldurmayı unutmayınız.

Kime

Konu: Etki

Merhaba. Nasılsın?

Uzun zamandır görüşemiyorduk. Onun için sana bu e-postayı göndermek istedim. Biliyorsun büyük bir şehirde yaşıyorum. Burada çevre kirliliği çok fazla. Evimizin yakınında bir fabrika var. Fabrikanın bacasından sürekli dumanlar çıkıyor. Bu, insanların sağlığına zarar veriyor ama fabrikayı kapatmak da çare değil. Çünkü bu fabrikada çok insan çalışıyor ve geçimini buradan sağlıyor.

Temiz bir çevrede yaşamak istiyorum. Hava temiz olsun. İnsanlar kirli hava yüzünden sağlık problemleri yaşamasin. Sence ne yapmak lazım?

E-postanı bekliyorum. Görüşmek üzere arkadaşım.

Gönder At

Kime

Konu: Etki

Reçete Metni 5. Etkinlik (s.232).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.1.Kendini tanıır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.
- Açıklama: Öğrenciler bu etkinlikte yazarın görüşlerine katılıp katılmadıklarını açıklayacaklardır.
- ETKİNLİK:

5.ETKİNLİK Yazar, tabiatın baharda yenilenmesi gibi insanın da yenilenmek için bir reçeteye ihtiyacı olduğunu anlatmaktadır. Yazarın bu görüşüne katılıp katılmadığınızı yazarın reçetesinden alıntılar yaparak ve örnekler vererek önce sözlü olarak yorumlayınız. Daha sonra yorumunuzu aşağıdaki bölüme yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Reçete Metni 7. Etkinlik (s.233).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler giriş bölümü verilen bir hikâyeyi tamamlayacaktır. Yazma ve okuma becerilerini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:

7.ETKİNLİK Aşağıda serim (giriş) bölümü verilen hikâyeyi tamamlayınız. Hikâyenize uygun bir başlık koymayı unutmayınız.

.....
Arkadaşlarımla birlikte piknik yapmaya gelmiştim. Burası yemyeşil ağaçların, renk renk çiçeklerin bulunduğu bir yerd. Etrafı şöyle bir inceledim. Ne güzeldi burası. Doğaldı... Havası tertemizdi.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kar Tanesinin Serüveni Metni 8. Etkinlik (s.240).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.) ve B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.
- Açıklama: Öğrenciler gruplara ayrılarak bir hikâye yazacaklardır. Bu etkinlik öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmesinin yanında grup çalışmalarına katılma becerilerini de geliştirebilecek niteliktedir.
- ETKİNLİK:

8.ETKİNLİK Sınıfta üçerli gruplar oluşturunuz. Her grup kar tanesine yeni bir serüven yazacak. Ancak gruptaki 1. kişi hikâyenin başlangıcını, 2. kişi gelişimini, 3. kişi ise sonucunu yazacak. Hikâyenizi tamamladıktan sonra arkadaşlarınıza okuyunuz.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kuş Ağacı Metni 3. Etkinlik (s.243).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Metin ile ilgili sorulan sorular öğrencilerin kendilerini dinledikleri metinde geçen kahramanların yerlerine koyarak cevaplanabilecek sorulardır.
- ETKİNLİK:

3.ETKİNLİK Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metinden hareketle cevaplayınız.

1. Metinde kuş ağacı nasıl tasvir edilmiştir?
2. Ağaç, beyazkuşun yapraklarını uçurmasına niçin izin vermiştir?
3. Ağaç, beyazkuşun kendisini yakmasını engellemek için ne yapmıştır?
4. Sizce kuş ağacının yapraklarına kavuşmasının farklı bir yolu olabilir miydi?
5. Metinde geçen hayal ürünü unsurlar nelerdir?

Kuş Ağacı Metni 5. Etkinlik (s.243).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.) ve B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.
- Açıklama: Öğrenciler bu etkinlikte gruplar halinde, dinledikleri metni canlandıracaklardır. Canlandırma yaparken beden dillerini de etkin kullanacaklardır. Etkili iletişim becerilerini ve grup halinde çalışabilme becerisini geliştirebilecek nitelikte bir etkinliktir.
- ETKİNLİK:

5.ETKİNLİK Dinlediğiniz metni canlandırmak amacıyla bir grup oluşturunuz. Metindeki kahramanları ve özelliklerini belirleyiniz. Rollerini paylaşarak sınıfta canlandırınız. Canlandırma esnasında beden dilinizi etkili kullanmaya gayret ediniz.

Kuş Ağacı Metni 8. Etkinlik (s.245).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik: B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler kendilerini dinledikleri metindeki kahramanın yerine koyacak ve onların bakış açılarını yorumlayacaklardır.

- ETKİNLİK:

8.ETKİNLİK Dinlediğiniz metinde kuş ağacı ile beyazkuş ve kuş ağacı ile ağaçkakan arasında geçen konuşmaları hatırlayınız.

a) Bu konuşmalardan hareketle beyazkuşun ve ağaçkakanın, kuş ağacının geleceği ile ilgili bakış açıları nelerdir? Aşağıdaki boşluklara yazınız.

Beyazkuşun Bakış Açısı	Ağaçkakanın Bakış Açısı
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tema Değerlendirme Soruları 3. Soru (s.249).

- İlgili Olduğu Duygusal ve Sosyal Zekâ Alanı ile İlgili Özellik:
B.3.Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.
- Açıklama: Bu etkinlikte öğrenciler bir çevre sorununa farklı çözüm önerileri sunacaklardır.
- ETKİNLİK:

3. Atıklarla baş etmek için neler yapabiliriz? Aşağıdaki boşluğa yazınız.

-
-
-

Bu temada bulunan 39 etkinlikten 9 tanesi duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgilidir. Etkinlikler duygusal ve sosyal zekâ alanının çeşitli yeterlilik alanlarıyla ilgilidir. Etkinlikler öğrencilerde özellikle etkili iletişim becerileri kurabilme, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilme, empati kurabilme, sorunlara farklı çözüm yolları bulabilme gibi becerileri kazandırabilecek nitelikte ve sayıca yeterli bulunmuştur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada 5. sınıf öğrencilerinin (10-12 yaş) sosyal ve duygusal zekâlarının gelişmesinde Türkçe kitaplarının katkısı ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacı duygusal ve sosyal zekâ alanını geliştirebilecek niteliklere sahip olan Türkçe derslerinde kullanılan ders kitaplarını duygusal ve sosyal zekâ açısından incelemek ve kitapların bu alan göz önüne alınarak iyileştirilmesine katkı sağlamaktır.

Duygusal ve sosyal zekâ bir kişinin çevresel baskılarla ve isteklerle başa çıkmak için başarılı olma yetisinde; duygusal, sosyal ve kişisel yeteneklerinin bütünü olarak tanımlanabilir. (Beceren, 2012: 72). Başka bir tanıma göre duygusal ve sosyal zekâ: kişinin kendi ya da başkalarının hislerini ve duygularını yansıtabilme, onları ayırt edebilme, bu bilgileri düşünce ve eylemlerinde kullanabilmedir. (Salovey ve Mayer, 1990).

Duygularının farkına varmak ve duygularını olumlu yönde kullanabilmek, duygusal ve sosyal zekâ eğitimi ile ulaşılmak istenen insan davranışı kısaca bu şekilde ifade edilebilir. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki on üç ile on dokuz arasındaki yaşlardan sonra pek fazla değişim göstermeyen IQ'nun tersine duygusal ve sosyal zekânın öğrenilme olasılığı çok daha fazladır. İnsanlar deneyimlerinden ders aldıkça gelişmeye devam eder.

Duygusal ve sosyal zekâ gelişimi her ne kadar ailede başlasa da eğitim ile geliştirilebilmektedir. Günümüzde eğitimin en önemli sorunlarından biri öğrencileri teorik bilgilerle donatıp onları hayata hazırlarken yalnızca bilgi düzeyleri üzerinde durmaktır. Okullar sadece çocuğun bilgiyi ne kadar aldığıyla ilgilenmekte ve eğitim sistemleri öğrenciyi bu açıdan ölçüp değerlendirmektedir. Bunun sonucunda bilgileri çok iyi ezberleyen fakat kullanamayan, konu ile ilgili fikri olan ama ifade edemeyen, kendini güdülemeyi başaramayan, bilgiyi yalnızca tek yolla öğrenebilen, karşısındaki insanı anlayamayan, olası bir sorunda farklı çözümler üretemeyen bireyler yetişmektedir.

Duygusal ve sosyal zekâ eğitimi ile okulların; hayata her yönüyle hazır, zorluklarla başa çıkabilen, kendisini tanıyan ve güdüleyebilen bireyler yetiştirme işlevi gerçekleşme fırsatı bulacaktır. Türkiye'de okullarda duygusal ve sosyal zekâ alanı ile

ilgili doğrudan bir eğitim henüz verilmemektedir. Son yıllarda milli eğitimin benimsediği değerler eğitimi projesi bu yönde atılmış önemli adımlardan biridir. Her ay farklı bir değer (hoşgörü, saygı, aile ve toplum, sabır, sevgi vb.) ele alınıp tüm okul düzeyinde etkinliklerle o değer anlatılması ve hayata geçirilmesi amacıyla başlatılan değerler eğitiminin okullarda yeteri kadar hayata geçirilmesi önemlidir.

Bunun yanı sıra duygusal ve sosyal zekâ alanının gelişim gösterebileceği en önemli derslerden biri Türkçe dersidir. Özellikle yenilenen Türkçe Öğretim Programında Türkçe dersinin temel amaçları incelendiğinde bunların çoğunun duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili olduğu görülmektedir.

Kendini ifade eden, iletişim kuran, iş birliği yapan, girişimcilik ve sorun çözme kapasitesi gelişmiş, etkili iletişim kurabilen, haklarını ve sorumluluklarını bilen, öz güveni yüksek, çevresiyle uyumlu, empati yeteneği gelişmiş bireyler yetiştirmek Türkçe eğitiminin amaçlarından biridir. Bu özellikler aynı zamanda duygusal ve sosyal zekâ gelişmiş bireylerin özellikleridir. Yani Türkçe dersleri duygusal ve sosyal zekâ eğitiminde önemli bir yere sahiptir.

Yenilenen programda; akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır, göz teması kurarak işitilebilir bir ses tonuyla konuşur, konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir, konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toplar, konuşmalardan ne anladığını ve kendi düşüncelerini ifade eder gibi sözlü iletişim kazanımları, okuduğu metindeki kahramanların özelliklerini belirler ve karşılaştırır, çoklu medya kaynaklarının güvenilirliğini sorgular gibi okuma alanı kazanımları ve yazılı kaynaklar ile çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları görüşünü desteklemek için kullanır, paragraflar veya metnin bölümleri arasında ana fikri, görüş veya tezi destekleyecek şekilde bağlantı kurarak metnin kendi içinde tutarlılığını sağlar gibi yazma alanı kazanımları duygusal ve sosyal zekâ ile ilişkilendirilebilir.

Türkçe dersinin temel amaçları ve öğrenme alanlarına ait kazanımlar duygusal ve sosyal zekâ ile bu kadar ilişkili olduğu için bu programa uygun olarak hazırlanan ders ve çalışma kitaplarının duygusal ve sosyal zekâyı geliştirmede ne derece rol oynadığı üzerine bir araştırma yapılmıştır.

Araştırmada ilk olarak ders kitabındaki 40 metin oluşturulan duygusal ve sosyal zekâ inceleme formu ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda: Duygusal ve sosyal zekâ alanının,

- 1. temada 4 yerde kişisel yeterlilikler boyutuna 3 yerde sosyal yeterlilikler boyutuna,
- 2. temada 9 yerde kişisel yeterlilikler boyutuna 6 yerde sosyal yeterlilikler boyutuna,
- 3. temada 4 yerde kişisel yeterlilikler boyutuna 6 yerde sosyal yeterlilikler boyutuna,
- 4. temada 3 yerde kişisel yeterlilikler boyutuna 6 yerde sosyal yeterlilikler boyutuna,
- 5. temada 6 yerde kişisel yeterlilikler boyutuna 4 yerde sosyal yeterlilikler boyutuna,
- 6. temada 5 yerde kişisel yeterlilikler boyutuna 4 yerde sosyal yeterlilikler boyutuna,
- 7. temada kişisel yeterlilikler boyutuna değinilemezken 8 yerde sosyal yeterlilikler boyutuna,
- 8. temada 4 yerde kişisel yeterlilikler boyutuna 3 yerde sosyal yeterlilikler boyutuna değinildiği tespit edilmiştir.

40 metinde duygusal ve sosyal zekâ alanının kişisel yeterlilikler boyutuna 35 yerde, sosyal yeterlilikler boyutuna ise 40 yerde rastlanmıştır. 40 metnin içinde 75 cümle duygusal ve sosyal zekâ ile ilişkilendirilmiştir.

Bu verilere göre duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili cümlelere en fazla “Milli Mücadele ve Atatürk” temasında rastlanmaktadır. Metinlerde duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili en sık rastlanan zellikler: Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır ve başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun bir biçimde davranır. İhmal edilen özellikler ise: Duygularını kontrol edebilir ve farklı ortamlara, farklı insan topluluklarına girdiklerinde kolaylıkla uyum sağlayabilir, olarak tespit edilmiştir.

Çalışma kitabında bulunan 252 etkinlik ve 60 tema değerlendirme sorusu yine duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili oluşturulan inceleme formuna göre incelenmiş ve şu bulgulara ulaşılmıştır:

- 1. temada duygusal ve sosyal zekânın kişisel yeterlilikler boyutuna ait 5 adet etkinliğe sosyal yeterlilikler boyutuna ait 9 adet etkinliğe,
- 2. temada duygusal ve sosyal zekânın kişisel yeterlilikler boyutuna ait 4 adet etkinliğe sosyal yeterlilikler boyutuna ait 3 adet etkinliğe,
- 3. temada duygusal ve sosyal zekânın kişisel yeterlilikler boyutuna ait 5 adet etkinliğe sosyal yeterlilikler boyutuna ait 6 adet etkinliğe,
- 4. temada duygusal ve sosyal zekânın kişisel yeterlilikler boyutuna ait 4 adet etkinliğe sosyal yeterlilikler boyutuna ait 2 adet etkinliğe,
- 5. temada duygusal ve sosyal zekânın kişisel yeterlilikler boyutuna ait 4 adet etkinliğe sosyal yeterlilikler boyutuna ait 4 adet etkinliğe,
- 6. temada duygusal ve sosyal zekânın kişisel yeterlilikler boyutuna ait 7 adet etkinliğe sosyal yeterlilikler boyutuna ait 7 adet etkinliğe,
- 7. temada duygusal ve sosyal zekânın kişisel yeterlilikler boyutuna ait 9 adet etkinliğe sosyal yeterlilikler boyutuna ait 4 adet etkinliğe,
- 8. temada duygusal ve sosyal zekânın kişisel yeterlilikler boyutuna ait 5 adet etkinliğe sosyal yeterlilikler boyutuna ait 6 adet etkinliğe rastlanmaktadır.

İncelenen 252 etkinlik ve 60 tema değerlendirme sorusundan 71 tanesinin (bazı etkinlikler birden fazla özellik ile ilgili) öğrencilerin duygusal ve sosyal zekâsını geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bu zekâ alanına ait etkinliklerin en fazla bulunduğu temalar “Çocuk Dünyası” ve “Sağlık ve Spor” temaları olarak tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

Kitap bütün olarak ele alındığında duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili verilere yeteri kadar rastlanmadığı görülmektedir. Özellikle Türkçe derslerinde kazandırılması mümkün olan ve kişisel gelişim açısından büyük önem taşıyan, empati kurma, sorunlara

farklı çözümler bulabilme, yeniliklere açık olma, grup çalışmalarından zevk alma gibi becerilerin ihmal edildiği söylenebilir.

Duygusal ve sosyal zekâ alanının rahatlıkla gelişebileceği ortamlar yaratmaya uygun olan Türkçe derslerinin yazılı materyalleri hazırlanırken bu amaç ile ilgili örnek metinlere ve etkinliklere daha sık yer verilmelidir. Öğrencilere hayattan kesitler sunarak hazırlanan bir ders akışı, içinde duygusal ve sosyal zekâlarını nasıl kullanacaklarını kavrayabilecekleri biçimde işlenen Türkçe dersi onlara her açıdan yarar sağlayacaktır. Bu yüzden hazırlanan ders kitaplarında duygusal ve sosyal zekâ ile ilgili farklı, ilgi çekici etkinlikler ve metinler yer almalıdır.

OECD, 2015 yılında 51 ülkede 15 yaş düzeyindeki öğrencilerin takım çalışması yaparken problem çözme becerilerini değerlendirmiştir. “İş Birliğine Dayalı Problem Çözme” raporuna göre Türkiye 35 OECD ülkesi arasından son sırada yer almıştır. Bu sonuç eğitim sistemimizdeki büyük bir eksikliği gözler önüne sermektedir: Takım çalışmalarına gereken önemi verilmemektedir. Bu durumun değişmesinde en büyük sorumluluk öğretmenlere düşerken eğitim ortamlarının ve materyallerinin de katkısı şüphesizdir. Öğrenciler iş birliği ile problem çözebilme durumlarıyla sınıf ortamında karşılaşmalıdır. Eğitim ortamları ve materyalleri buna göre düzenlenmelidir.

Günümüzde kalabalık sınıflarda ihmal edilmiş çocuklar ne yazık ki sessiz, özgüvensiz ve içine kapanık büyümektedir. Bu çocuklar ilerde kendilerini ifade edemeyen, iş hayatında ve özel hayatında sağlam adımlar atamayan, mücadeleyi bilmeyen bireyler haline gelmektedir.

Toplumda; iletişimsizlik, sınırlarına hâkim olamama, herhangi bir sorunla başa çıkamama, özgüvensizlik, çevredeki olaylara ve durumlara karşı duyarsızlık gibi davranış problemleri ne kadar fazlaysa ülkenin gelişmişlik düzeyi o kadar azdır. Bu gibi problemler ancak doğru bir eğitim verilerek giderilebilir. Duygusal ve sosyal zekâ eğitiminin önemi de bu açıdan çok önemlidir.

“Bana bin balık vereceğine, bir balık tutmasını öğret” der bir Çin atasözü. Eğitim felsefemizi bu sözü de göz önünde bulundurup oluşturursak öğrencilerden öncelikle kendilerini tanımalarını istemeliyiz. Her öğrencinin bireysel farklılığını keşfetmesini ve kendi öğrenme stratejilerini belirlemesini beklemeliyiz. Yani onlardan beklediğimiz özellikleri, onlara dayatmamalı, kendilerini tanıma, keşfetme yollarını öğretmeliyiz.

Kendini tanıma, duygu ve düşüncelerinin farkında olma, kendini ifade edebilme gibi duygusal ve sosyal zekânın da kişisel yeterlilikler alanına giren becerileri Türkçe derslerinde öğrencilere kazandırmak için ders kitaplarının bu yönde zenginleştirilmesi gerekmektedir. Anketler, yaratıcı drama etkinlikleri, kendilerini rahat ifade edebilecekleri öznel soruların bulunduğu etkinlikler kitapta daha fazla yer almalıdır.

Yapılandırıcı yaklaşım temele alındığında öğrencinin aktif katılımı ders içinde oldukça büyük önem taşımaktadır. Öğrencinin bilgileri zihninde yapılandırabilmesi için kendi çalışma yöntem ve tekniklerinin farkında olması gerekmektedir. Öğrenci derste susmamalı aksine fikirlerini saygı çerçevesinde rahatlıkla arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle paylaşabilmelidir. Kitaplarda bunu sağlayacak etkinliklerin ve öğrenciye bu becerileri kazandırabilecek nitelikte metinlerin sayısı artırılmalıdır.

Dersler öğrenci merkezli işleneceği için kitaplar da öğrenciyi daha fazla ön plana alacak şekilde düzenlenmelidir. Bilgiyi doğrudan verme yoluna değil sezdirme yoluna gidilerek öğrencilerin bilgileri içselleştirmeleri sağlanmalıdır. Ders içi faaliyetler çoklu zekâ kuramına uygun olarak düzenlenmeli, kitaplarda her zekâ türüne uygun metinlere ve etkinliklere yer verilmelidir.

Öğrencilerin, sınıf ortamını gerçek hayatın bir parçası gibi algılamaları sağlanmalıdır. Sınıfta gerçek hayattan kesitler yer almalı, ders kitaplarında da buna yer verilmelidir. Farklı sorunların, farklı ortamların ve olayların öğrenci tarafından canlandırılıp bunlara farklı çözüm yolları bulmalarını sağlayacak etkinlik örnekleri kitaplarda yer almalıdır.

Kitaplardaki kelime etkinlikleri hem daha dikkat çekici olması açısından hem de öğrencinin yeni öğrendiği kelimeyi daha kolay dağarcığına ekleyebilmesi için duygusal ve sosyal zekâ temele alınarak hazırlanabilir. Öğrenciler kitaptaki kelime etkinliklerini yaparken kelimelerin anlamına sözlükten bakıp kelimeleri birer cümlede kullanıyor. Bu durumda kelimeyi sadece ezberliyor ve bir süre sonra da unutuyor yani kelime dağarcığına yeni bir sözcük ekleyemiyor. Yeni öğreneceği kelimeleri sosyal hayatında nerelerde kullanabileceği düşünülüp sınıf içinde drama, canlandırma gibi tekniklerle öğrenciye kelime öğretimi yapılması kitapta bir etkinlik olarak verilebilir. Böyle bir etkinlik öğrencinin yalnızca kelime dağarcığını zenginleştirmekle kalmayıp aynı zamanda, empati, etkili iletişim ve grup çalışmalarında uyum sağlama gibi becerilerini de geliştirecektir.

Ayrıca ders kitaplarındaki duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili bir diğer eksiklik öğrencilerde güncel problemlere karşı farkındalık oluşturabilecek metin ya da etkinlik sayısının az olmasıdır. Öğrencilerden güncel problemlere çözüm önerileri getirmelerini isteyen etkinlikler ya da bu konudaki duyarlılıklarını artıracak metinler onların duygusal ve sosyal zekâ alanlarını geliştirmelerine büyük katkı sağlayacaktır. Başkalarının ihtiyaçlarının farkında olmayı buna uygun biçimde davranmayı öğretecektir.

Dinleme / İzleme metinlerine öğrencilerin duygusal ve sosyal zekâ alanlarını geliştirebilecek nitelikte eklemeler yapılmalıdır. Bu metinlerde daha fazla duyuya hitap edildiği için metinler daha çok dikkat çekmekte ve kazandırılmak istenen amaç daha somut olarak verilebilmektedir. Öğrencilerin empati kurabilme, başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip buna uygun biçimde davranabilme, sorunlara farklı çözümler üretebilme gibi becerilerini geliştirici, eğitici metinler seçilmelidir.

Sınıfta yapılan etkinliklerin, kazandırılmaya çalışılan davranışların sınıf ortamıyla sınırlı kalmayıp hayata aktarılması için kitaplarda öğrencilerin okul dışı çevreleriyle ilgili etkinlikler yer alabilir. Çocuğun evde ailesiyle birlikte yapabileceği, komşularıyla yapabileceği hatta mahallesindeki esnaflarla yapabileceği orijinal etkinliklere yer verilmelidir. Örnek olarak; mahallesindeki bir manavla röportaj yapan öğrenci, komşularıyla birlikte sokak hayvanları için bir proje yürüten öğrenci, grup arkadaşlarıyla birlikte sınıfta engelli bireylerle ilgili farkındalık oluşturacak bir afiş tasarlayıp dersten sonra bu afişi çoğaltarak farklı yerlerde sergilenmesini sağlayan öğrenciler hem bilgileri ezberlemeyip içselleştirecek hem de duygusal ve sosyal zekâlarını geliştirici etkinliklerde yer alacaklardır. Bunlar ve bunlara benzeyen pek çok etkinlik örneği ders kitaplarında yer almalıdır.

Bu çalışmada 5. sınıf Türkçe ders kitabı incelenmiştir. Bu kitap Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan, Türkiye’de 9-11 yaş aralığındaki çocukların okullarında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüttüğü kitaptır. Bu yaş aralığı, çocuklarda istendik davranışların gelişebilmesi için son derece uygundur. Öğrencilerin duygusal ve sosyal zekâ alanı ile ilgili yeterliliklerini geliştirmek ve artırmak için de uygun bir sınıf düzeyidir.

Türkçe dersi, kendini tanıyan, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, etkili iletişim becerileri gelişmiş, özgüveni yüksek, yeniliklere açık, engeller karşısında amacını izlemekte kararlı olan, empati kurabilen, liderlik vasıfları gelişmiş, sorunlara farklı çözüm

önerileri sunabilen, farklılıklara karşı hoşgörölü, duyarlı, grup çalışmalarında başarılı bireyler yetiştirebilecek yeterliliğe sahip bir disiplindir. Bu özelliklere uygun bireyler aynı zamanda duygusal ve sosyal zekâsı gelişmiş bireyler olarak tanımlanabilir. Türkçe derslerinde duygusal ve sosyal zekâ alanına daha fazla önem verilmeli, temel ders materyali olan ders kitapları bu alan göz önüne alınarak zenginleştirilmelidir.

6. KAYNAKÇA

- ACAR, F. (2002). Duygusal Zekâ ve Liderlik, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 12, ss. 53-68.
- AK, Ç. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Duygusal Zekâları ve Psikolojik Sağlımlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ALBRECHT, K. (2006). **Sosyal Zekâ: Yeni Başarı Bilimi**, İstanbul: Timaş Yayınları.
- ARICI, B. (2012). Çoklu Zekâ Destekli Türkçe Dersi Sunumunun İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Fiilimsileri Kavrama Durumlarına Etkisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ATALAY, Z. Ö. (2014). Farklılaştırılmış Sosyal Bilgiler Öğretiminin Üstün Zekalı Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum, Eleştirel Düşünme ve Yaratıcılıklarına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi.
- Bar-On, R. (2010). Duygusal Zekâ: Olumlu Psikolojinin Ayrılmaz Bir Parçası. *Güney Afrika Psikoloji Dergisi*, 40 (1), 54-62.
- BAŞARAN, I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zekâ Kuramı: Bir İnceleme, *Ege Eğitim Dergisi*, s. 5, ss. 7-15.
- BECEREN, E. (2012), **Duygusal ve Sosyal Zekâmız**, İstanbul: Postiga Yayınları.
- BUZAN, T. (2002). **Sosyal Zekânın Gücü**. Newyork, NY: PerfectPound Publisher.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, K., AKGÜN, Ö., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2010). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- ÇELİK, S.B., DENİZ E.M. (2008). Ergenlerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Yaş ve Cinsiyet Değişkenleri Açısından Karşılaştırılması Kültürler Arası Bir Karşılaştırma, *İlköğretim Online*, 7(2), 376-383.
- DEMİREL, Ö. BAŞBAY, A. ERDEM, E. (2006). **Eğitimde Çoklu Zekâ**, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- DOĞAN, T. TOTAN, T. ve SAPMAZ, F. (2009). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı ve Sosyal Zekâ, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 17, ss. 235-247.
- EPÇAÇAN, C. (2013). Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerilerine Etkisi, *Turkish Studies Dergisi*, s. 8/1, ss. 1335-1353.

- GARDNER, H. (2010). **Zihin Çerçevesleri Çoklu Zekâ Kuramı**, İstanbul: Alfa Yayınları.
- GOLEMAN, D. (2006). **Duygusal Zekâ**, İstanbul: Varlık Yayınları.
- GOLEMAN, D. (2016). **Sosyal Zekâ**, 6. Baskı, İstanbul: Varlık Yayınları.
- GÜNEŞ, F. (2016). **Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller**, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- GÜNEŞ, F. (2007). **Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma**, Ankara: Nobel Yayınları.
- GÜNEY, N. ve AYTAN, T. (2013). **Aktif Öğrenme Teknikleriyle Dil Bilgisi Öğretimi**, Ankara: Nobel Yayınları.
- GÜZEL, A. ve KARATAY, H. (2013). **Türkçe Öğretimi El Kitabı**, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- İLHAN, E. (2016). Çoklu Zekâ Kuramına Göre Hazırlanmış Etkinliklerin Sözcükte Anlam Özelliklerini Kavramaya Etkisi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- İNAN, G. (2015). İlkokullarda Türkçe Dersinde Kullanılan Metinlerin Çoklu Zekâ Kuramı Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- İŞERİ, İ. (2016). Lise Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- KARASAR, N. (2013). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KELEŞOĞLU, Ö. (2008). Bireylerin Ana-Baba Tutumları İle Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişkiler, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- KIZILTEPE, Z. (2004). **Öğretim: Eğitim Psikolojisine Çağdaş Bir Yaklaşım**, Ofset Yayınevi, İstanbul.
- KOCAYÖRÜK, A. (2004). **Duygusal Zekâ Eğitiminde Drama Etkinleri**, Ankara: Nobel Yayınları.
- KOŞAR, E. (2006). Türkçe Derslerinde Çoklu Zekâ Kuramının Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 2, ss. 345-358.

- LOPES, P. N. BRACKETT, M. A., NEZLEK, (2004). Duygusal ve Sosyal Zekâ, *Personality and Social Psychology Bulletin*, s. 30, ss. 1018-1034.
- MEB, (2018). **Ortaokul Öğrenci Ders Kitabı Türkçe 5. Sınıf**, Ankara: MEB Yayınları, Devlet Kitapları.
- MEB, (2018). **Türkçe Dersi Öğretim Programı**, Ankara: MEB Yayınları.
- MUMCUOĞLU, Ö. (2002). Bar-On Duygusal Zekâ Testi Türkçe Dilsel Eşdeğerlik, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZ, F. (2003). **Uygulamalı Türkçe Öğretimi**, Ankara: Anı Yayınları.
- SABAN, A. (2001). **Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SAĞIRKAYA, P. (2013). Resim Eğitiminin 7- 11 Yaş Arası Çocukların Duygusal (Psiko-Sosyal) Zekâ Gelişimlerine Etkisi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- SALOVEY, P. ve MAYER J. D. (1990). “Emotional Intelligence” (Duygusal Zekâ), *Imagination, Cognition and Personality*, s. 9, ss. 185-211.
- SAYIN, Ö. (2014). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Derslerince Çoklu Zekâ Kuramı Temelinde Kavram Öğretimi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- TALU, N. (1999). Çoklu Zekâ Kuramı ve Eğitime Yansımaları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 15, ss. 164-172.
- TOPŞAR, A. (2015). Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinde Duygusal Zekâ ile Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Fatih Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- TOSUNOĞLU, M. vd. (2001). **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme**, Ankara: Anıtepe Yayınları.
- ULUTAŞ, İ. (2005). Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Duygusal Zekâlarına Duygusal Zekâ Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Ek:

İnceleme Formu:

A) Kişisel Yeterlilikler

A.1.Kendini tanır, kendi duygu ve düşüncelerini anlar.

A.2.Özgüven sahibidir.

A.3.Duygularını kontrol edebilir.

A.4. Yeniliklere açıktır.

A.5. Engeller ve güçlükler karşısında amacını izlemek konusunda kararlıdır.

A.6. Sözel ve bedensel dili etkili bir biçimde kullanır. (Etkili iletişim becerileri gelişmiştir.)

B) Sosyal Yeterlilikler

B.1.Empati (Özdeşim) kurabilir. (Başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark eder.)

B.2.Karşısındaki kişiyi ya da grubu istediği yönde yönlendirebilir. İnsanları organize edebilir, liderlik vasıflarını taşır.

B.3.Anlaşmazlıkları uzlaşma yolu ile çözebilir, sorunlara farklı çözümler üretir.

B.4. Başkalarının ihtiyaçlarını önemseyip uygun bir biçimde davranır.

B.5. Farklı ortamlarda, farklı insan topluluklarına kolaylıkla uyum sağlayabilir.

B.6. İçinde bulunduğu gruba uyum sağlar, grup çalışmalarından zevk alır.